

BYGGNADS ARBETAREN

7 AV 10 VILL HA JOBB NU

– varför får de inte det när
företagen **SKRIKER** efter folk?

De är beredda att pendla, de är utbildade och de har lång erfarenhet. Ändå får **arbetslösa** inte jobb. Det visar Byggnadsarbetarens undersökning av 191 arbetslösa byggnadsarbetare i olika delar av landet.

DE GÖR SKITJOBB
utan skyddsmask

Skadades svårt
– **glömdes** bort
efter olyckan

test
Klassiker bäst
för starka vvs-armar

8 tips som fixar
Norgefällorna

Kenneth Petterson

chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

k.p@byggnadsarbetaren.se

Jenny Berggren

allmänreporter, debatt
08-728 49 73
070-280 25 35

j.b@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim

allmänreporter,
08-728 49 87
070-627 60 84

k.c@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen

allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

n.c@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist

arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

i.d@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson

arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

m.f@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson

allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92

c.n@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård

reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87

a.s@byggnadsarbetaren.se

TS-kontrollerad

upplaga 2005: 131 000

Adressändring, medlem i Byggnads:

Kontakta din lokala avdelning

Prenumeration: edb, telefon 08-619 35 93 **Pris, helår:** 297 kr

Annons: Swartling & Wranding Media, telefon 08-545 160 67

Byggnadsarbetaren:

Telefon: 08-728 49 00

Postadress: 106 32 Stockholm

Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm

Repro: Grafit

Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

UTAN JOBB

7 AV 10 ARBETSLÖSA VILL HA JOBB NU

En undersökning som Byggnadsarbetaren gjort bland 191 arbetslösa byggnadsarbetare visar att nästan alla kan och vill ta jobb med detsamma. En av dem är Magnus Larsson. SID 8-15

SKADADE FREDRIK BORTGLÖMD EFTER OLYCKAN

SID 16-17

8 TIPS: UNDVIK FALLGROPARNA VID NORGEJOBB

SID 18-20

ORDSPRÅK

BYGGET INSPIRERAR ODÖDLIGA TALESÄTT

SID 26-27

PÅBYGGET

UTAN SKYDDSMASK PÅ RENINGSVERKET

SID 22-25

TEST MINIBÅGFILAR

SMARTA SKAFT FÅR TUMMEN NER

SID 35-37

Taklucka var mineralull - chef dömdes

BYGGNYTT! En platschef dömdes till böter efter en olycka där en plåtslagare skadades. Han störtade genom en lucköppning där öppningen var täckt med mineralull. SID 32

DEBATT SID 4

"Bemanningsföretagen måste bort från bygget"

"Jag har 140 kronor i timmen, på Skanska har de cirka 165... Ska det vara på detta vis?" undrar Stefan i Eskilstuna.

GREJER & GREPP SID 38

Snabbt stopp för damm

Skärmvägg sätts upp på några sekunder.

BYGGFOLK SID 43

Ruin ska bli plåtis-fritids

BYGGFOLK SID 40-41

Henrik drömmer om att rita fiskar

När plåtslagaren Henrik Båge blev arbetslös bytte han bana. Nu gör han tidningsgrafik och ritar en bok om fiskar.

5 TUNGA &**5 STARKA** SID 6

Han lyfte 725 kg och vann guld

MÖTEN & SÅNT SID 39

SISTA ORDET SID 46

KRYSSET SID 47

FRÅGAN Kommer valresultatet att påverka dig?

Bertil Strömberg, 59, betongare, Huddinge

– Det vet man väl inte riktigt än, men det kommer nog att påverka negativt så att både vi själva och hela samhället blir skuldsatta upp över öronen. Räntorna går säkert upp, vilket är värst för de yngre som kanske behöver låna pengar till bostad. Att skapa nya jobb är inte heller svårt. Det är bara att ta bort en byggkran och sätta dit några gubbar i stället.

Dennis Bintemo, 37, vvs-montör, Åhus

– Ja, kanske inte så mycket om man är frisk och kry, men om man blir sjuk. Sossarna har länge drivit "Gör din plikt, kräv din rätt". Nu har de tappat plikt-känslan, vilket har bidragit till att de förlorade valet. Jag gillar inte att alliansen säljer ut svenska företag som går med vinst för att tillgodose aktieägarna. Jag tror inte heller att det blir fler jobb.

Marcus Lindh, 28, snickare, Knislinge

– Nej, det blir nog inga större förändringar, i alla fall inte för dem som har jobb. Man kommer inte att påverkas än så länge. Ännu är det bara spekulationer om hur det kommer att bli. Jag tror inte att det är så enkelt att skaffa fram jobb. Den nivån som är nu kommer nog att vara kvar. Det är mest en massa vallöften.

Bort med uthyrningsföretagen

● Jag var på ett möte på arbetsförmedlingen där ett bemanningsföretag, Ams-chefen för Mälardalen (tror jag) och facket deltog.

Det första Ams-chefen säger är: "Om ni nekar jobb som bemanningsföretaget erbjuder blir ni avstängda från ersättning från a-kassan." Det tolkar jag som ett

hot. Så nu jobbar jag åt ett bemanningsföretag i Stockholm. Jag är uthyrd till Skanska på gamla skattekontoret.

Vad jag vill är att bemanningsföretag ska försvinna från byggmarknaden på grund av lönesättning med mera. Jag har 140 kronor i timmen, på Skanska har de cirka 165 kronor i timmen.

Ska det vara på detta vis?

Jag tycker att byggföretagen ska ta sitt ansvar och börja anställa folk. Annars blir det som i Tyskland, våra löner kommer att sjunka. Jag tycker också att Ams ska ta sitt ansvar och inte hota arbetslösa.

**STEFAN
ESKILSTUNA**

Ställ krav på facket, Stefan

● Ställ krav på facket att de ser till att ditt företag håller sig till avtalet, du har rätt till 165 kronor.

Du ska vara med på fördel-

ningslistan, du har väl ändå varit med och bidragit till att det blev 165 kronor.

Man kan ju undra om det finns någon lagbas på din arbetsplats,

han ska väl ändå bevaka att de som bidragit till förtjänsten också är med och delar på den.

Stå på dig, Stefan!

EN POLARE

Några bor gratis på våra öar

Byggettans kursgård Nässlingen.

● Jag är pensionerad och har jobbat i Stockholmstrakten som snickare, medlem i Byggettan.

Till Byggnadsarbetaren har jag skrivit och frågat om inte vi pensionärer kunde få någon reduktion av stugpriserna på Nässlingen och Gistholmen, speciellt på Gistholmen där stugorna är av lägre klass än Nässlingens.

Vår kassör Rolf Andersson ringde mig och sa att han skulle se vad han kunde göra. Han kunde tydligen inget göra, för det är över ett år sedan detta hände.

Nu vet jag ju också varför, några får allt gratis då de besöker våra öar.

**TAGE GUSTAFSSON
KUNGSÄNGEN**

Låt lärlingar delta i ackordet

● Vi är många äldre i yrket och återväxt behövs även om där är en god tillgång på nya unga lärlingar. Många krokmar ju under tiden, hårt arbete till låg lön.

Ge lärlingen en morot, t ex procent på ackordet, det hade motiverat och stimulerat bra.

Jag har själv varit med om att dela ackordet med lärlingarna då jag arbetade i Danmark, tro

mig, de slet och kom varje dag plus att de flesta fullföljde sin utbildning.

Man får tänka på att det ofta är halvvuxna med eget boende, de ska inte stå med "mössan i hand" för att leva ett drägligt liv under den tid de färdigställer sin utbildning.

Alla ska med!

PEER PEDERSEN

Få ombudsmän som granskar

● Jag kan inget annat än hålla med i debatten angående granskningsarvodet. Det är inget annat än ett lätt och föräldrat sätt för Byggnads att tjäna pengar.

Tiden som avdelningarna lägger ner på detta arbete med granskning är inte i förhållande till vad de plockar in i form av avgifter.

De ombudsmän som åker ut till företagen och granskar dem är få, det vill jag lova. Det man möjligtvis gör är att man knappar in granskningsarvodet i datasystemet, en arbetsuppgift som arbetsgivaren redan har gjort förarbetet till.

IR

BODTOMTEN

– Om äldreomsorgen blir mycket sämre måste de införa VAGG - vård av gammal gubbe ...

SKRIV TILL OSS - VI BJUDER PÅ PORTOT!

Adressen är Byggnadsarbetaren, Svarspost 110455302, 110 19 Stockholm. Du behöver inte sätta på något frimärke. Ring 08-728-49-00 Faxe 08-728-49-80 E-posta redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Glöm inte uppge namn, adress och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Därför höjs fackavgiften

● Jag förstår om Byggnads måste höja fackavgiften, den ska ju räcka till alla sommarställen som Byggnads har. Så ska vi ju betala mat, sprit och logi också, åt dem som har jobbat så hårt,

till exempel vissa i styrelsen. Sälj ön och låt bli att höja avgiften! Och låt festprissarna betala tidigare års festande.

EN SOM BETALAR
SIN SPRIT SJÄLV

GRABBER

BYGGSOFT

Vem bryr sig om a-kassan?

Mer än var fjärde byggnadsarbetare, eller ungefär 24 000 personer, är vid något tillfälle varje år beroende av a-kassan för sin försörjning. Det beror naturligtvis på att byggbranschen ser ut som den gör. Även om de flesta är tillsvidareanställda, så är ju varje bygge ett tillfälligt projekt som färdigställs efter en viss tid.

Därför är det inte särskilt konstigt att just de förändringar i a-kassan som de borgerliga partierna aviserade redan innan de vann valet, kommer att påverka just landets byggnadsarbetare som, om några, behöver en försäkring mellan två jobb.

Avgiften för a-kassan kan komma att höjas från drygt 100 kronor per månad i dag, till cirka 400 kronor. Samtidigt föreslås att ersättningen sänks.

”Avgiften för a-kassan kan komma att höjas från drygt 100 kronor per månad i dag, till cirka 400 kronor.”

Det blir dyrt, i synnerhet om man har korta anställningar, byter jobb ofta och går flera perioder på a-kassa.

Många ser facket och a-kassan som samma sak. Men sedan några år tillbaka är a-kassorna skilda från facken. I dag ska kassorna arbeta efter samma regler som statliga myndigheter. Endast tio procent av a-kassepengarna kommer från medlemsavgifter, resten är pengar som kommer från staten.

Byggnads a-kassa får ändå glädjande nog bra betyg av de arbetslösa. Fler än åtta av tio tycker att de får den hjälp som de förväntar sig av a-kassan, enligt en undersökning som tidningen Byggnadsarbetaren gjort.

Men a-kassan får också kritik för byråkrati, mycket papper och kontroller.

Betydligt sämre betyg får statliga arbetsförmedlingen och facket, Byggnads.

Den viktigaste slutsatsen av enkätsvaren från Byggnadsarbetarens undersökning visar ändå att a-kassan fungerar som den omställningsförsäkring den ska vara. Den ger trygghet mellan två jobb. **Problemet är att arbetsgivarna inte vill anställa de arbetslösa. Läs mer om det i vårt stora reportage ”Utan jobb” på sidorna 8-15 och på nyhetsplats, sidan 29.**

Nästa tidning kommer den 19 oktober.
På återseende!

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt på nätet. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

5 TUNGA ● 5 STARKA

TILL VEM TOMAS SUNDSTRÖM, 18 ÅR, FRÅN ÖJEBYN som går på energiprogrammet för att bli vvs-montör

VARFÖR Han var var ÖVERLÄGSEN SEGRARE I 100 KILOSKLASSEN I STYRKELYFT vid ungdoms-VM i Bulgarien.

”JAG HAR ALDRIG FÖRLORAT EN TÄVLING – I SVERIGE”

1 Hur mycket lyfte du egentligen?

– Det blev sammanlagt 725 kilo. Jag satte personligt tävlingsrekord med 42,5 kilo.

2 Det var rena prisregnet. Hur många medaljer fick du släpa hem?

– Ett guld sammanlagt, ett guld i knäböj, ett silver i bänkpress och ett silver i marklyft. Jag slog också nordiskt rekord i knäböj med 290 kilo, tio kilo mer än det gamla.

3 Hur är det med tävlingsnerverna i så stora tävlingar?

– Jag blir grymt nervös inför första lyftet, så nervös att jag nästan skakar. Men bara första lyftet är klart går det bra. Jag försöker bli arg för att få adrenalin, då känns det lättare.

4 Du tävlade i en vikt-klass högre än normalt. 100 i stället för 90 kilo. Hur många ostbågar måste du proppa i dig?

– Inga alls. Jag drack två liter vatten före invägningen och vägde 90,1 så att jag kunde komma med i 100 kilosklassen. Jag ville tävla där för där var större chans att vinna.

5 Du vet knappt hur det är att förlora?

– Jag har aldrig förlorat en tävling i Sverige. Den enda gången jag förlorat är när jag blev trea på VM förra året.

SUSANNE RADLUND

1 Har du nytta av styrkan på bygget?

– Det beror på. Ibland. Visst märker jag att jag är starkare än mina klasskamrater. Men en nackdel är att jag känner att jag har lite dålig kondition. Jag satsar ju allt på styrketräning.

2 Apropå att växa. Det talas ju ofta om anabola steroider?

– Det är inget jag håller på med. Det är förbjudet och på tävlingarna är det dopingtester.

3 Äter du mycket spenat och gröt då?

– Jag tänker inte så mycket på min kost. Jag äter det som bjuds: mycket kött och så dricker jag mjölk, men jag äter nästan inga grönsaker, inget godis, chips eller läsk.

4 Och det är pappas fel alltihop?

– Det var för tre år sedan som pappa släpade med mig till gymmet, för han tyckte att jag hade för lite att göra. Sedan blev jag fast och seniorerna tyckte att jag skulle börja tävla.

5 Varför håller du på med styrkelyft?

– Man växer, utvecklas och så är det en sådan gemenskap på gymmet. Det är också kul att tävla. Det är en obeskrivlig känsla med ett stort publikstöd.

Fyra medaljer kunde styrkelyftaren och byggeleven Tomas Sundström ta med sig hem från ungdoms-EM i Bulgarien.

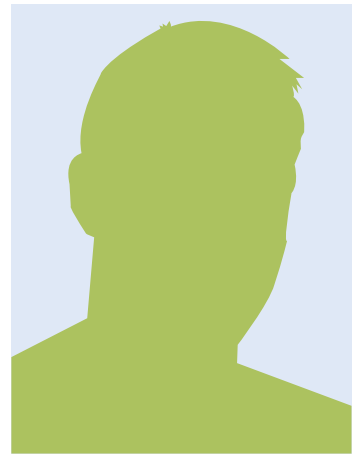
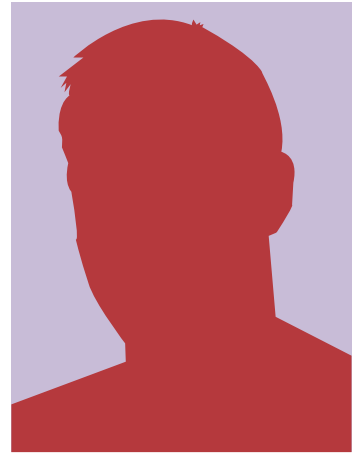
FRÄCKISEN

Vad hände med blondinen som skulle registrera sin nya bil, men ställde sig i fel kö?

– Hon gifte sig med Honda Civic.

MARGITE FRANSSON

VARFÖR FÅR DE INTE JOBB?

- SJU AV TIO VILL HA ARBETE
- NÄSTAN ALLA KAN TA JOBB NU
- MAJORITETEN HAR UTBILDNING

Är det jobb som fattas – eller är det byggnadsarbetare?

Byggnadsarbetaren frågade byggnadsarbetare utan jobb och deras vanligaste förklaring till arbetslösheten är – arbetsbrist. Sju av tio är beredda att genast ta jobb. Men beskrivningen av verkligheten skiljer sig åt. NCC och Peab har båda klagat över brist på arbetskraft. Deras version har fått stort utrymme i debatten. Och Åke Bengtar på Sveriges Bygginstrumenter tror inte att de arbetslösa har svarat ärligt på frågorna.

TEXT JENNY BERGGREN OCH INGEMAR DAHLKVIST

FOTO MARIE BIRKL, ANDERS LINDH OCH JÖRGEN RAGNARSSON

UTAN JOBB

Det finns många snickarjobb att söka men sedan, när man sökt dem så finns de inte, säger Johnny Albinsson, som sökt ett 20-tal jobb under sin ett och ett halvt år långa arbetslöshet.

Han är en av många arbetslösa byggnadsarbetare med lång branschvana, och beredskap att åka mer än en timme per dag för att få jobba, som står utan jobb. Och det i en byggboom som ingen sett maken till på 25 år.

I Byggnadsarbetarens enkät svarar nästan 100 arbetslösa, i Blekinge, Södermanland och Jämtland, att de skulle tacka ja till ett byggjobb nästa vecka. Dessutom hade 56 redan fått byggjobb när de svarade på enkäten i augusti. Omräknat på hela landet var det alltså omkring 3 500 av dem som i juli fick ersättning från a-kassan som var beredda att börja jobba.

Åke Bengtar, som arbetar med med-

arbetarfrågor på Sveriges Byggindustrier (BI), tror inte på uppgiften.

– Det skulle vara bra om de finns, men jag tror att de svarat det de upplevt att de behöver svara på en sådan fråga, säger han.

Enkätsvaren visar också att de allra flesta klarar ett byggjobb. Få uppger några hinder. De flesta har utbildning och yrkesbevis. Åtta av tio har längre erfarenhet än fem år i branschen. Fyra av tio kan tänka sig en sammanlagd restid varje dag på mer än en timme. Och två av tio kan tänka sig att bo borta under veckorna.

Möjligen kan presumtiva arbetsgivare låta sig avskräckas av att varannan av de arbetslösa som är redo att ta jobb kommer från en period av långtidsarbetslöshet. Samma sak skulle kunna drabba de 22 personer som upplever att de är arbetslösa på grund av ålder.

Ställd inför faktiska exempel, som Johnny Albinsson, säger Åke Bengtar:

– Vad har han för ålder? Vad har han för problem i så fall?

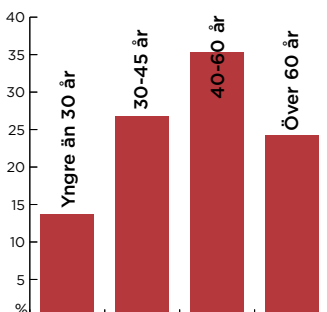
Åke Bengtar säger att det kan vara tufft för en äldre långtidsarbetslös att få jobb. Han hänvisar till Galaxen, branschens rehabiliteringsföretag, som en möjlig väg. Företagens ansvar är att stödja de egna anställda, anser han.

I enkätsvaren är den vanligaste förklaringen till den egna arbetslösheten att det råder brist på jobb. I juli var den öppna arbetslösheten över sju procent i de län där enkäten genomfördes. Samtidigt har flera stora byggföretag slagit larm om att de anser att det är brist på arbetskraft. På frågan hur det går ihop svarar Åke Bengtar att företagen upplever det som svårt att hitta rätt person när de arbetslösa blir för få.

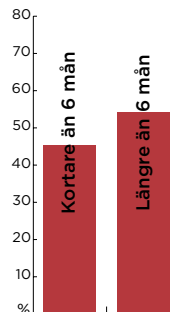
– Historiskt sett vet vi att det blir svårt när arbetslösheten sjunker mot tre eller fyra procent, säger han.

Enkäten visar att många av dem som

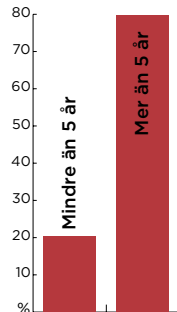
DE ARBETSLÖSAS ÅLDER:

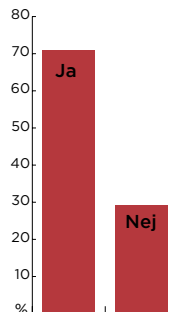
HUR LÄNGE HAR DU VARIT ARBETSLÖS?

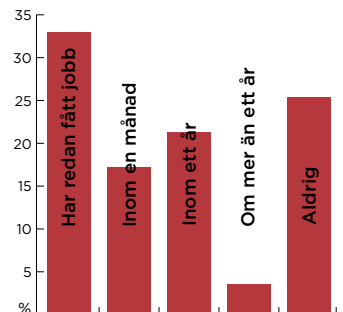
HUR LÅNG ÄR DIN YRKESERFARENHET?

HAR DU UTBILDNING/YRKESBEVIS?

NÄR FÅR DU BYGGJOBB IGEN?

KÄLLA: BYGGNADSARBETARENS ENKÄT AUGUSTI 2006

stämplade i juli gått vidare till nya jobb. 71 av de 191 som svarade hade fått jobb när de besvarade Byggnadsarbetarens enkät, 56 i byggbranschen.

Det är ett mått på hur a-kassan fungerar som omställningsförsäkring, som en ekonomisk trygget mellan två jobb. Problemet är att det inte finns motsvarande uppgifter att jämföra med.

Sten-Åke Thorén, chef på Byggnads a-kassa, anser ändå att det är en glädjande uppgift.

– Jag tycker att det här är ett bevis för att försäkringen fungerar som den är tänkt, säger han.

Av dem som svarat på enkäten är det 31 av 191 personer som inte skulle tacka ja till ett jobb från nästa vecka, och som heller inte har fått jobb när de svarar på frågorna. Det som tydligast går igen i gruppen är att de flesta, 18 personer, har problem med sjukdomar eller skador.

I hela undersökningen nämner 25 personer sådana problem som anledning till att de saknar arbete. Och det är tydligt att det med sjukdomar och skador ofta följer en känsla av stort avstånd till yrkeslivet. Fler än hälften tror faktiskt inte att de någonsin mer får byggjobb. Flera har dessutom tackat nej till jobb av skäl såsom ”rehabilitering, knäskada”.

Ett par personer tycker själva att de borde gå på sjukersättning. Men de har hänvisats till a-kassan eller har fått sin sjukersättning indragen.

– Armen skakar när jag håller upp kaffe, säger Stig Bjernby i Blekinge som blivit av med sjukersättningen, men själv tycker att det är fel.

Enligt en sjukgymnasts bedömning har

han sex hektos lyftkraft i armen. Sten-Åke Thorén, chef för Byggnads a-kassa, konstaterar att det finns ett gränsdragningsproblem. Och han tror att fler sjuka än tidigare är hänvisade till arbetsförmedlingen, i och med att försäkringskassan dragit åt regelverket.

– Egentligen är det väl så att de kan ta jobb, men de kan inte ta vilka jobb som helst. På så vis står de till arbetsmarknadens förfogande, säger han om dem med hälsoproblem som går på a-kassa.

Andra omständigheter som kan antas påverka möjligheten att få jobb är om man har yrkesbevis och utbildning. När Ams granskade vilka som sökt byggjobb tidigare i år, var slutsatsen att 14 procent behövde mer utbildning för att bli anställningsbara. Och nästan tre av tio i vår undersökning saknar både utbildning och yrkesbevis. Men det tycks inte påverka arbetsmarknadssituationen lika tydligt som hälsotillståndet gör. De här personerna har inte mörkare syn än andra på framtiden, och de har redan fått byggjobb i ungefär samma utsträckning som övriga.

Sammantaget är det mer än var femte svarande på enkäten som tror att de aldrig mer får jobb. Bilden av dem bekräftar vad som sagts ovan. De är äldre än genomsnittsgruppen, har varit arbetslösa länge och tar oftare upp sjukdomar, skador eller ålder som förklaring till sin arbetslöshet. Däremot saknar de inte utbildning och yrkesbevis i högre utsträckning än övriga. ●

NÄSTA UPPSLAG: LÄS MER OM MÄNNEN BAKOM SIFFRORNA

NÅGRA KRAV ARBETSLÖSA HAR PÅ JOBB:

”Att det inte är något jävla bemanningsföretag man jobbar åt.”

”Ackord.”

”Ej ackord.”

”Bättre lön.”

”Frivilligheten att få förhandla löner utan att facket lägger sig i.”

”Måste vara anpassat till att jag har hjärtbesvär.”

”Det ska vara något som jag klarar av bra.”

”Serlös entreprenör.”

”Jobbet måste passa mig.”

Totalt har 43 personer i undersökningen skrivit att de har egna krav för att ta ett jobb. Vissa krav återkommer hos flera personer.

ANDERS TROR HA

Anders Gustafsson tycker inte om att gå till arbetsförmedlingen: "Det känns som att jag är en sämre sorts människa som inte har jobb när jag går innanför dörren", säger han.

N VAR FÖR OBEKVÄM

Ganska obekvämt och lite äldre. Det tror Anders Gustafsson själv är förklaringar till att han gått utan riktigt arbete i nio månader. Nu ska han börja arbeta inom sitt yrke igen, men inte på vanlig anställning utan i åtgärd med a-kasseersättning.

Jag som skulle plocka lingon i dag, säger Anders Gustafsson när vi möts i strilande regn i Brunflo söder om Östersund.

Sedan berättar han genast att han snart ska få arbeta om dagarna. Det gäller inte den anställning han hade på gång redan veckan innan, den arbetsgivaren har inte hört av sig igen. I stället ska han nu jobba med ombyggnation på sjukhuset. Mot a-kasseersättning. Det är ett åtgärdsjobb från arbetsförmedlingen, och han verkar glad att få börja arbeta.

– Men det känns väl sådär att gå på en praktikplats i ett jobb man haft i 40 år, säger han också.

Några dagar senare är han lite mer nöjd med situationen. Det är fortfarande åtgärdsjobb som gäller, men nu ska han i stället sätta panel på ett hus. Det är mer hans melodi än att jobba inomhus.

Under de senaste fem åren har han jobbat för Peab i Jämtland. Det är hans övertygelse att han inte fått nya uppdrag där för att han drev på hårt som skyddsombud.

– Man blir obekvämt till slut, säger han.

Det är länge sedan han första gången fick frågan om han kunde vara skyddsombud. Han tror att frågan kom sig av att han är mindre rädd för arbetsgivaren än många andra. Och han säger att han redan för många år sedan miste ett jobb på en liten firma efter att ha ställt krav på arbetsmiljön.

– Nej, inte alls, svarar han ändå på om han ångrar att han drivit skyddsfrågorna.

Anders Gustafsson bor själv söder om Östersund och kan tänka sig att pendla till exempelvis Stockholm, där han tycker att lagandan på byggena brukar vara bra.

”Det känns väl sådär att gå på en praktikplats i ett jobb man haft i 40 år.”

Men hemma är ändå Jämtland, nära barn och barnbarn. Enligt Byggnadsarbetarens undersökning är han något av en genomsnittsarbetslös. Han är 59 år och tror att åldern kanske avskräcker en del arbetsgivare. Liksom många andra har han varit i yrket länge, är anläggningsarbetare och husbyggare med yrkesbevis och utbildning.

Han är allt annat än nöjd med stödet från arbetsförmedlingen.

– Förr kunde de skicka lediga jobb som fanns. Nu har jag gått i nio månader och bara fått förslag från dem en gång på jobb att söka, säger han.

För att själv söka bland lediga jobb måste man ha dator, och det har inte Anders Gustafsson. Att behöva åka tre mil till arbetsförmedlingen, och vanligen konstatera att det inte finns något att söka, tycker han är orimligt. Dessutom tycker han det finns ett obehag i att gå dit.

– Det känns som att jag är en sämre sorts människa som inte har jobb när jag går innanför dörren, säger han och tillägger att han ändå har en stark självkänsla att luta sig emot.

Nu har han precis fått göra ett test av sin fysiska och psykiska funktionsförmåga. Inne på konditoriet i Brunflo tummar han på pappret och undrar om man verkligen får skicka iväg folk på sådant. Resultaten visar inget att oroa sig för, men han tycker

ändå att det känns olustigt och frågar sig hur uppgifterna används.

Egentligen tycker han att Byggnads skulle kunna ta över arbetsförmedlingens roll. För att själv hitta jobb när han upplever att arbetsförmedlingen inte är rätta vägen har han ringt runt till bekanta och företag. Men han medger att han inte ligger på fullt lika hårt som han skulle ha gjort när han var yngre. Just att äldre inte är intresserade av att jobba tror han är en förklaring till att många fler än han går utan jobb i ett Jämtland som sägs lida brist på byggare. Åldern tar ut sin rätt, och han tycker det är rimligt att alla inte kan ta fullt lika tunga jobb när de blir äldre. Samtidigt tror han att en del personer sätter lite väl mycket annat framför arbetslivet.

– Jag tycker ju inte att man ska prioritera jakten eller hundarna i stället, säger han. ●

SÅ HÄR GJORDE VI:

- Vi bad Byggnads a-kassa skicka vår enkät till alla som erhöll ersättning från a-kassan i juli, i Blekinge, Södermanland och Jämtland (369 personer). Enkäten skickades ut i augusti.
- Vi valde dessa tre län eftersom de hade en högre arbetslöshet än riksgenomsnittet, trots stor efterfrågan på arbetskraft.
- 191 svar hade kommit till redaktionen den 31 augusti. Det innebär en svarsfrekvens på 51,8 procent.
- Bortfallsanalysen visar att de som svarat utgör en representativ andel av populationen sett till län och ålder. De långtidsarbetslösa är överrepresenterade i gruppen som svarat.
- Vi intervjuade 17 personer som valt att ange namn och telefonnummer.

BERNT VÄNTAR PÅ PENSIONEN

● Han deppar inte direkt ihop, Bernt Andersson i Ronneby. Trots att han tillhör den stora gruppen långtidsarbetslösa, äldre byggnadsarbetare som tror att de aldrig mer får byggjobb.

– Det var ett rätt gott beslut, säger Bernt Andersson, 64 år, om valet han gjorde 2004. Då behövde Skanska säga upp anställda från serviceavdelningen i Blekinge där Bernt arbetade. Skanska och facket kom överens om att fråga om frivilliga avgångar bland de äldre. Och Bernt tog alltså beslutet att avstå från sin turordningsrätt, till förmån för en yngre.

– Jag hade funderat ett tag på att trappa ner. Byggjobbet har slitit en del på kroppen.

Nu har han snart stämplat ut sin andra period. Han är långtidsarbetslös. Mer än hälften av dem som svarat på Byggnadsarbetarens enkät har varit utan jobb i sex månader eller mer, vilket enligt arbetsmarknadsverket berättigar till den titeln.

Om några månader, i april 2007, går han i pension. Så när han svarade på enkäten kryssade han i rutan för aldrig mer byggjobb, precis som mer än varannan långtidsarbetslös över 60 år. Han tycker att han jobbat färdigt och skäms inte för det. Men, säger han, blir jag anvisad ett jobb måste jag ju ta det.

Nej, Bernt njuter i stället för att skämmas. Kliar katten bakom örat, renoverar köket, tar en fika i höstsolen på altanen eller åker en sväng i Ronneby på sina inlines.

Men det är kajaken och skidorna som är favoritredskapen. Runt 70 timmar per år tillbringar han i kajakens sittbrunn. Det har han hållit på med i 25 år. Och ungdomens skidåkning på elitnivå har på senare år ersatts av aktivt ungdomsarbete i Ronneby OK och Blekinge Skidförbund.

– Vi har byggt en 1,7 kilometer lång bana med konstsnö. Där lär vi massor av skolungdomar att åka. Så jag gör rätt mycket ideellt arbete som samhället har nytta av, berättar han.

Under en stor del av byggkarriären har Bernt legat borta under veckorna, på jobb i Oskarshamn och i Helsingborgstrakten. Han berättar om storjobb som kärnkraftverk och flyghangarer och roliga jobb som att bygga museum av en borg på Aspö. Men han saknar inte bygglivet.

– Nej, jag är inte nöjd med hur det har utvecklats. Stoltheten över ett gediget hantverk är på väg att försvinna, säger han och skratt-rynkorna förvandlas till spår av oro.

– Jag har erbjudit mig att vara handledare. Både till Skanska och till arbetsförmedlingen. Ja, säger de, det tycker de också. Sedan händer inget mer. ●

Aldrig mer byggjobb. Bernt Andersson väntar på pensionen i april 2007.

ULF PETER TVINGADES TA A-KASSA EF

● I början av september gjuter Ulf Peter Lago en grund vid Östersunds flygplats. Men i somras gick han på a-kassa i väntan på en ryggröntgen. Fel, tycker han själv.

– Det är ju fel att de gemensamma pengarna vi betalar in ska gå till sådant här. Jag kan inte stå med rak rygg och säga till en arbetskamrat att du ska pröja för att jag går hemma för min rygg.

Men läkaren gav beskedet att arbetslösa

personer inte blir sjukskrivna. Ulf Peter Lago tror att det är nya bud för att sjuktalet ska hållas nere, att sjukskrivning hade varit självklart i samma situation för tio år sedan.

Det var när han jobbade i Norge i våras som han halkade på lera och is i vårsolen. När han kom hem till Sverige för att söka jobb en kort tid senare värkte ryggen alltmer. Så efter att ha skrivit in sig på arbetsförmedlingen gick han till läkaren, och blev avrådd från att ta byggjobb innan han röntgats.

Magnus Larsson har inte råd att ta körkort, som han behöver för att få byggjobb.

MAGNUS SAKNAR KÖRKORT OCH UTBILDNING

● I juni slutade Magnus Larsson rensa avloppsrör. Han längtar tillbaka. Men han behöver körkort och kanske också byggutbildning.

Med en fot redan placerad i byggbranschen vill Magnus Larsson, 22 år, hålla sig kvar. Inte så mycket för lönens skull. Han har tjänat 70 till 100 kronor i timmen som fogare av glaspartier och avloppsrensare. Men han trivs med att träffa nya människor, lösa problem själv och att få se något mer än insidan av en fabrik hemma i Kungsör.

Mer än var tionde av dem som fick a-kassa i juli var under 30 år. Och fyra av tio unga arbetslösa, som svarat på Byggnadsarbetarens enkät, saknar byggutbildning. Det är i den gruppen Magnus finns.

Så när jobbet tog slut hos den senaste arbetsgivaren, i juni, sökte han upp arbetsförmedlingen för att få hjälp. Han vill hellre rensa stora avlopp än ta industrijobb, det han utbildade sig till på gymnasiet.

– Någon ska göra skitjobbet, säger han och berättar om jätterättan han mötte i avloppsrören vid Siljaterminalen i Stockholm.

Men det behövs ett körkort, kanske också byggutbildning. Han har avverkat ett introduktionspaket med tio körlektioner, men har svårt att få råd med fler. A-kasseersättningen, 6 000 kronor i månaden, räcker inte till.

Hos arbetsförmedlingen fick han veta att han skulle få gå en kurs i hur man gör en CV, en beskrivning av sig själv att lämna till tänkbara arbetsgivare. Kursen är inte genomförd än, men Magnus har lärt sig själv hur man gör via arbetsförmedlingens hemsida.

– De jobb jag haft har jag fått via kontakter. Jag tycker inte att det går särskilt fort hos arbetsförmedlingen, säger han.

Han har haft tre jobb, alla i Stockholm. Ett av dem tog slut när firman lades ner. Ett annat när arbetsgivaren fick honom att säga upp sig.

– Jag mådde dåligt för att pappa gick bort samtidigt som en kompis förolyckades i en bilolycka, berättar han.

Men Magnus tror ändå, trots en del motgångar, på byggbranschen. Eller, ännu hellre, tjänstgöring i svensk trupp i Libanon.

Förutställningarna finns. Han har underbefälsutbildning och han är ledare i hemvärnet i Kungsör. Det är där han tillbringar det mesta av sin fritid.

– Jag tror att hemvärnet är viktigt nu när hoten i Sverige består av terrorism från högerextrema och mc-gäng, förklarar han. ●

NÄSTA NUMMER: SJUKA TVINGAS GÅ PÅ A-KASSA

TER SKADAN

Han fick inte sitta för länge, inte lyfta tungt. Bland dem som svarat på enkäten tar över var tionde upp sjukdom eller skador som orsak till sin arbetslöshet. Fler än hälften av dem räknar med att aldrig mer få jobb i byggbranschen.

I Ulf Peter Lagos fall är dock slutet ljus. Värken avtog, röntgen gick bra. När vi slår oss ner i bygghatten har han ägnat dagen åt att gjuta grunden till en brandstation på Östersunds flygplats. ●

Ulf Peter Lago kunde inte få sjukersättning efter en skada – då blev det a-kassa. Fel, tycker han.

FREDRIK GLÖMDES BORT EFTER OLYCKAN

”Det var den värsta dagen i mitt liv,” säger Fredrik Hildingsson som var nära döden i byggolyckan i Helsingborg. Den illa skadade foten och den förstörda ryggkotan är inte det svåraste att leva med – värst är minnena. Här är andra reportaget om raset där två omkom och två skadades.

TEXT MARGITE FRANSSON FOTO ANDRÉ DE LOISTED

Fredrik är en positiv person, men han tycker att det senaste året gått förlorat. Han har fortfarande svårt att sova. I mardrömmar och minnen spelas filmen med olyckan upp om och om igen. Han tänker på de andra som drabbats och på att han själv kunde ha dött. Han vet att det gick ut uppgifter om att han var lindrigt skadad efter olyckan; men det stämmer inte. Skadorna ledde till att han var sjukskriven i nästan ett år och förlorade sitt arbete.

Fredrik är 32 år och var utlånad av kranföretaget Bärarelaget för att hjälpa till med gjutningen i industrilokalen. Han var ny i branschen och hade bara varit anställd på företaget i tio dagar när olyckan inträffade. På arbetsplatsen hade stora betongelement fogats samman till ett nytt våningsplan ovanpå stålkonstruktioner. Fredrik och hans kollega fyllde elementen med betong från en stor slang.

– Vi hann knappt börja efter frukost innan jag hörde att det smällde bakom mig. Det var järnbalkarna som släppte och gick sönder, när stämpan hade lossats. Då brast allt: det lät som järn som slängdes i hård mark.

Fredrik kände att han föll och tänkte ”jag måste hålla mig på fötterna”, men fick ändå ett slag så han svimmade. När han vaknade till sans, hade han problem att andas efter smällen. Han kravlade sig under det sista elementet i raden som låg kvar flera meter upp: golvet i det nya våningsplanet var ett tak för honom.

– När jag låg där var jag helt skakig, men jag fattade att det var en allvarlig olycka. Jag såg rasmassorna framför mig.

Han slog numret till SOS. Hela tiden var han rädd.

– Jag tänkte: tänk om detta också rasar.

Fredrik hörde skriken från Matti, den andre skadade, men insåg att han inte klarade att ta sig dit. Istället försökte han ta sig bort från rasmassorna. Han hade fruktansvärt ont i ryggen.

– Det gjorde så jävla ont att jag bara ville bort.

Samtidigt kravlade han sig fram bland betongraset utan att märka att högerfoten gått av vid ankeln. Först när han fått hjälp och låg ner på rygg upptäckte han att ena foten bara hängde på sidan.

Fredrik var den förste av de skadade som fördes till sjukhuset. I början var han omtöcknad av morfin. Först under helgen kom chocken.

– Då bröt jag ihop, jag insåg att jag själv kunde ha dött.

”Företaget har ... inte ens gjort någon arbetsskadeanmälan till försäkringskassan och nu har jag förlorat jobbet.”

Fredrik satt i rullstol efter fotoperationen och fick gå med korsett i ett halvår. Tiden som följde klarade han med hjälp av sin mamma. Han trodde att han skulle få mer hjälp efter en olycka som den här.

– Man tror att allt ska fungera, men företaget har till exempel inte ens gjort någon arbetsskadeanmälan till försäkringskassan och nu har jag förlorat jobbet, säger han.

Fredrik var visstidsanställd, men under sjukskrivningen fortsatte anställningen. Han försökte arbetsträna, men när ryggen inte pallade, sa arbetsgivaren upp honom.

– Då rasade min framtid. Det är en ständig oro för försörjningen.

Samtidigt anser försäkringskassan i dag att han är frisk nog att ta andra jobb.

– Men jag känner mig varken fysiskt eller psykiskt redo för att arbeta, säger han.

Han gick ett tag till en psykolog på Helsingborgs lasarett, men det hjälpte inget vidare mot traumat. I stället har han pratat med sin mamma och sin bror och han har haft ett jättestöd och sällskap av sin hund, Frida. Men det som har skingrat tankarna allra bäst är datorspel.

– När jag sitter vid datorn kopplar jag bort verkligheten. Då är man så inne i spelet och måste vara så koncentrerad att man glömmar bort allt annat. ●

”Det gjorde för ont i ryggen när jag försökte arbetsträna. Då förlorade jag jobbet”, säger Fredrik Hildingsson. En tröst har varit hunden Frida.

VIKTIGT FÅ HJÄLP MED PSYKISKT TRAUMA

● **En svår olycka är en chockupplevelse. Kroppen och psyket som mår dåligt reagerar normalt på en onormal händelse. Då behöver man hjälp direkt.**

Båda byggnadsarbetarna som skadades i Helsingborgsolyckan; Fredrik Hildingsson, i artikeln intill, och Matti Engelbrektsson (Byggnadsarbetaren nr 13-06) har berättat att de upplevt minnena och mardrömmarna efter olyckan som nästan mer plågsamma än de fysiska skadorna.

Bearbetningen av traumat efter en olycka kan vara olika långt och några faktorer som påverkar hur tungt det blir är; hur svår olyckan var, hur man är som person och vilken hjälp man får.

– En bra och tidig hjälp kan lindra och skynda på läkandet, säger Carina Forsén-Lindberg, beteendevetare på Previas krisjourgrupp i Stockholm.

Allvarliga byggolyckor innebär ofta en extrem utsatthet. Man

kan ha varit nära att mista livet, ha förlorat kollegor och själv blivit allvarligt skadad. Det berör en människa på djupa nivåer i psyket.

Då är det viktigt med en förstående omgivning och att allt runt omkring fungerar, men väldigt ofta behöver man också professionell hjälp, som en psykolog eller beteendevetare, med erfarenhet av krishantering. Det är en chans att må lite bättre snabbare.

– Det är viktigt att så snabbt som möjligt få tala om det som hänt, sätta ord på det, säger Carina Forsén-Lindberg.

Paradoxalt nog händer det att arbetskamraterna får krishjälp snabbare än den som skadats. Jourteam kommer genast till arbetsplatsen och tar hand om dem, medan den skadade mest får fysisk hjälp på sjukhuset.

Carina tycker att den som hamnar på sjukhus, redan där ska be att få tala med en psykolog, om man inte automatiskt erbjuds den hjälpen och senare

kan man övergå till att ta hjälp av företagshälsan. Denna kan också hänvisa till annan expertis, som till exempel Kris och traumacentrum i Stockholm. Ibland händer det att psykologkontakten inte fungerar bra, vilket kan bero på att man hamnat hos någon där personkemin inte stämmer. Ett råd är att i så fall byta tills man hittar någon som man litar på.

Alla människor går igenom samma faser i krisbearbetning, berättar Carina Forsén-Lindberg.

Chockfasen kommer precis efter att något hänt, det blir en överklighetskänsla, men många fungerar utåt sett och handlar, gör det de måste. Sedan kommer reaktionsfasen, då man börjar ta in det som hänt. Starka känslor kommer upp till ytan och nu börjar den svåra och tunga bearbetningen. Att ta sig igenom känslor av sorg och vrede, kanske skuld-känslor. På sikt kommer en fas när man på något sätt måste förlika sig med hän-

delsen, med att den hänt, fast man helst ville vara utan den. Fredrik, som förlorade jobbet, befinner sig i en svår situation, som förvärrar återhämtningen.

– Att bli av med jobbet är ett trauma i sig och om man förlorar det efter en olycka, när man är försvagad, är det en dubbel börda, säger Carina Forsén-Lindberg. ●

FAKTA ARBETSGIVARENS ANSVAR

För den som är anställd är det uttalat att arbetsgivaren har rehabiliteringsansvaret och ska utreda vilket behov av hjälp som finns och hur personen ska kunna komma tillbaka. Arbetsgivaren ska också köpa in de tjänster som behövs. Oftast tar man företagshälsan till hjälp. För den som saknar arbetsgivare ligger motsvarande ansvar på försäkringskassan, som ska utreda hjälpbehovet och göra det som behövs.

KOLLA RISKERNA INNAN DU DRAR TILL NORGE

Att jobba utomlands kan vara riskabelt. Muraren Ulf Åhs jobbade i Norge och blev sjuk. Nu har han tvingats sälja sitt föräldrahem för att inte gå i personlig konkurs.

TEXT NINA CHRISTENSEN FOTO LARS HEDELIN

Det var med sorg i hjärtat som muraren Ulf Åhs sålde sitt barndomshem i Värmland. Nu bor han i lägenhet. Orsak: hans inkomster räcker inte till för att behålla huset, sedan han blivit sjuk i samband med Norgejobb.

– Jag tog över efter föräldrarna 1975. Jag har lagt ner mycket energi på att renovera och bygga om, säger han sorgset.

Ulf Åhs åkte till Norge, som så många andra, under lågkonjunkturen på 1990-talet. Där fanns det jobb. Och när det gällde socialförsäkringarna, skulle systemen i de båda länderna vara likvärdiga, sade man på arbetsförmedlingen.

– Jag kollade inte upp försäkringarna i detalj. Jag var med i både Byggnads och Fellesförbundet, för att känna mig trygg. Och jag jobbade bara för företag som hade norska kollektivavtal.

Ulf Åhs var en av alla de svenska byggnadsarbetare som var med och byggde den nya flygplatsen Gardemoen utanför Oslo. Han pendlade hem till familjen i Värmland. I september 1996 insjuknade Ulf. I oktober sjukskrevs han på heltid.

Det första året fick han full ersättning enligt det norska systemet, med 100 procent av lönen. Men sedan sjönk ersättningen drastiskt, till 306 kronor i "rehabiliteringspeng" per dag. Det norska systemet kunde inte ge honom mer. Från Sverige fick han ett sjukbidrag på cirka 4 000 kronor i månaden.

– Jag blev en fattiglapp. Problemet är att det är många fler än jag som har drabbats, säger han.

Ulf plockar med sina papper. Han har under årens lopp samlat på sig en massa dokument. Allt från beräkningar

av pensionspoäng, till statistik från socialdepartementet i Norge. Ett av dokumenten från socialdepartementet visar att 642 svenska medborgare hade rehabiliteringspeng i Norge mellan åren 1994 och 2001.

– Yngre personer har fått mycket lägre ersättning än mig. Jag hade trots allt många pensionspoäng, som rehabiliteringspengen bygger på, säger Ulf.

”Jag blev en fattiglapp. Problemet är att det är många fler än jag som har drabbats.”

I siffran 642 ingår både svenska gästarbetare och svenska medborgare som bor i Norge. Alla yrkesgrupper ingår i siffran.

Ulf plockar fram en lång handskrivna lista med namn på byggnadsarbetare som han har haft kontakt med. Det är

personer som jobbat i Norge. och haft otur att bli sjuka, antingen på grund av arbetsskador, eller av helt andra orsaker. Ulf har fungerat som stöd för många i Värmland som blivit sjuka i samband med Norgejobb. Problemet för många av dem som arbetat i Norge och drabbats av sjukdom, är att de inte omfattas av svenska avtalsförsäkringar. Avtalsförsäkringarnas uppgift är bland annat att kompensera låga ersättningsnivåer vid sjukdom. Men avtalsförsäkringarna är kopplade till svenska kollektivavtal. Och norska arbetsgivare har bara norska avtal.

– Jag har hittills förlorat cirka 420 000 kronor på att jag inte hade avtalsförsäkringarna, säger Ulf Åhs. ●

Ulf Åhs tvingades sälja barndomshemmet för att inte gå i personlig konkurs.

SÅ UNDVIKER DU FALLGROPARNA

- 1** **BLI MEDLEM I FELLESFÖRBUNDET** (norska Byggnads), de kan den norska arbetsmarknaden.
- 2** **UNDERSÖK OM DIN ARBETSGIVARE HAR EN ARBETSSKADEFÖRSÄKRING**, det bör han ha. Kolla upp vilka andra försäkringsskydd arbetsgivaren har. Fellesförbundet kan ha förmånliga sjukförsäkringar som du betalar själv. Hör med dem.
- 3** **KONTAKTA A-KASSAN I SVERIGE** innan du åker. De kan ge dig tips redan nu, om hur du ska agera för att kunna få ersättning i Sverige snabbt, om du blir arbetslös.
- 4** **SPARA ALLA HANDLINGAR DU FÅR I NORGE:** anställningskontrakt, lönebesked, besked om sjukersättning, kontrolluppgifter, allt. Allt detta behövs om det blir trassel i kontakten med myndigheter eller arbetsgivare. Ta aldrig emot lön i kontanter.
- 5** **DU HAR SJÄLV ANSVARET ATT SE TILL ATT SKATT BETALAS IN.** Hos skattemyndigheterna i Norge så får du ett norskt personnummer. Kontakta även skattemyndigheten i Sverige.
- 6** **KOLLA ATT ARBETSGIVAREN I NORGE ANMÄLT DIG TILL NORSKA ARBETSTAGARREGISTRET.** Registrering behövs för att få ta del av socialförsäkringen. Gå in på ditt lokala NAV-kontor (trygdekontor), de kan se om du är registrerad.
- 7** **KONTAKTA GRENSETJÄNSTEN,** (norsk-svensk arbetsförmedling) för tips och råd, 0571- 23903. De har webbadressen: www.gtm.nu Här finns mycket Norge-information.
- 8** **STÅ PÅ DIG** - norska myndigheter är inte alltid så serviceinriktade.

NÄSTA SIDA: BÄTTRE FÖRSÄKRING MED SVENSKT AVTAL

BYGGNADSARBETARE FÅR SÄMRE SKYDD I NORGE

● Den som arbetar i ett norskt företag, eller ett svenskt företag med säte i Norge, utförsäkras ur den svenska avtalsförsäkringen (AFA).

En av avtalsförsäkringarna kallas för avtalsgruppsjukförsäkring (AGS). Denna försäkring är viktig för den som blir långtids-sjuk. Det är ganska stora summor man får, när man har detta skydd. Det handlar om cirka 3 000-3 500 kronor varje månad ända fram till pensionen, för en person som haft en normal byggnadsarbetarlön, när han skadas eller blir långtids sjuk.

Men avtalsförsäkringarna skyddar bara dig som jobbar för en firma som har avtal med Byggnads och betalar in premier till svenska AFA försäkring. Norska arbetsgivare har naturligtvis avtal med norska fackförbund, och då skyddar alltså inte medlemsförsäkringarna dig.

– Många svenska arbetsgivare bildar dotterbolag i Norge, bland annat för att slippa betala premier till AFA. De placerar helt enkelt sina kontor där villkoren är mest fördelaktiga, säger Leif Jansson, Byggnads förbundssekreterare.

Det spelar ingen roll om man är medlem i Byggnads under tiden i Norge. Så länge det inte finns svenska kollektivavtal på bygget i Norge, så gäller heller inte avtalsförsäkringarna.

– Man kan jämföra avtalsförsäkringen med vilken försäkring som helst. Om det börjar brinna i ett hus så spelar det ju ingen roll om husägaren hade betalat in premierna i alla år innan branden, om han hade slutat betala när branden inträffade, säger Leif Jansson.

Norska avtal mellan fack och arbetsgivare har inte motsvarande avtalsförsäkringar som de svenska avtalen har. Det betyder att norrmän som blir långtids-

Ulf Ans har en nervskada som förorsakat hjärtproblem, domningar och störningar på balanssinnet.

sjuka drabbas ganska hårt ekonomiskt, när ersättningen sjunker efter ett års sjukskrivning. Det första året får man full lön.

– Ett tips är att ta en privat sjukförsäkring. Eller så kan man lägga undan lite pengar varje månad, säger Kjell Olsén på arbetsförmedlingen "Grensetjensten" i Värmland.

Den arbetare som skickas ut kortare tid än tolv månader, av ett företag med säte i Sverige, som har avtal med Byggnads och betalar in premier, går dock inte miste om avtalsförsäkringarna.

Den som har arbetat i Norge kortare tid än sex månader, går inte heller miste om avtalsförsäkringarna. ●

annons ProService

”Vi är män och då

Snickaren Ove Aronsson och lärlingen Joakim Ronström formar för en ny balk. Tidigare flöt avloppsvattnet fram i bassängen under dem.

behövs ingen mask”

Avloppsvattnet från 700 000 stockholmare flyter sakta genom försedimenteringsbassängerna på Henriksdals reningsverk. På vattenytan guppar bajskorvar. Några meter därifrån bygger några snickare en form. ”Det börjar bli bättre med lukten. Man vänjer sig. Första veckan var det svårt att få i sig matlådan”, säger Urban Löfqvist, 48 år, snickare från Knivsta.

TEXT CENNETH NIKLASSON FOTO ELISABETH EDÉN

Skyddsmask mot en odör av bajs och urin? Nä, det är inget för byggnadsarbetarna som arbetar med att renovera försedimenteringsbassängerna på reningsverket i Henriksdal i Stockholm. Det är till dem som avloppsvattnet kommer först; hälften i ett inlopp från dem som bor i Stockholms innerstad och Huddinge och resten från dem som bor öster- och söderut i Nacka, Haninge och Tyresö. Efter morgonbestyren drar dessa i spaken och skiten spolats ut för att senare flyta in i Henriksdals bassänger. Där småskvalpar bajset på ytan och just nu gör korvarna det under näsan på ett gäng byggnadsarbetare.

– Vi är män och då behövs ingen mask. Möjligen skulle man kunna stoppa upp örönpropparna i näsan, säger snickaren Ove Aronsson, 50 år, från Uppsala och fortsätter:

– Men vi duschar varje kväll. Det kan jag garantera.

Totalt finns 13 försedimenteringsbassänger i reningsverket. Dessa plus en tillrinningstunnel som går runt alla bassänger ska renoveras i omgångar under ett par års tid. Orsaken är att ytorna på betongen i bassängerna och i tunneln blivit sönderfräta av avföringen. Hårdast anfrätt och mest söndertrasad är betongen precis ovanför vattennivån där den blivit hårt ansatt av gaserna som bubblar upp från avloppsvattnet. Det är bland annat denna lukt som möter gubbarna när de går genom tunneln som leder ner till bassängerna i Henriksdalsberget. Reningsverket som byggdes 1941 är för övrigt ett av världens största som ligger under mark. Totalt slingrar sig 18 kilometer tunnlar fram och tillbaka och hela bassängblocket ligger insprängt i berget. Skorstenen som ventilerar ut gaserna är 80 meter hög med en diameter på sju meter.

Tyvär är det inte något som påverkar situationen nere vid bassängerna. I alla fall inte tillräckligt mycket om man ser det ur arbetsmiljösynpunkt. Ove Aronsson jobbar tillsammans med Joakim Ronström. Han är 16 år och nyantagen elev på byggprogrammet i Södertälje. Första dagen på praktiken hamnade han bland avföringen i Henriksdal. Joakim är nu inne på sin sjätte dag och mår efter omständigheterna bra.

– Lukten sätter sig i kläderna. Det är inget vidare, berättar han.

Han har ändå tur. På skolan letar de efter en ny praktikplats. Inte beroende på stanken, utan på en regel som säger att alla som jobbar i bergrummet måste vara 18 år. Denna regel blir Joakims räddning – den här gången.

I en första etapp är det tre bassänger plus en del av en tillrinningstunnel som renoveras. Vattnet i bassängerna och i en del av tunneln är därför bortpumpat. För att få bort avloppsvattnet i bara en del av tunneln var dykare tvungna att gå ner bland avföring av det grövre slaget för att sätta upp två avstängare.

Eftersom renoveringen tar en del av reningsverkets resurser drivs arbetet i ett högt tempo. Först vattenbilas ytskiktet bort,

”Vi duschar varje kväll. Det kan jag garantera.”

sedan läggs det på en primer innan ytskiktet återigen byggs upp. Förutom betongytan ingår en hel del gjutarbete. Bland annat några balkar och ett nytt lock över tillrinningstunneln. Det gamla locket bilas bort med hjälp av en joystickstyrd bilmaskin som med kraft slår sönder den gamla betongen. Det dammar rejält

och stenar och grus flyger åt alla håll. Bergrummet gör att bullret blir värre än vanligt.

– Det är mycket oväsen här nere. Det är egentligen ett större problem än lukten, säger Ove Aronsson.

Ett gäng grovarbetare från Skandinavisk Industriutveckling arbetar med att återställa väggarna efter vattenbilningen. När de lagt på primern har de bara två timmar på sig att få på den nya betongen. De är fem personer, de arbetar tätt inpå varandra – ja nästan på varandra – i ett intensivt tempo; de tar specialbetongen från skottkärror med mursleven, lägger den på putsbrädan och smetar ut den på väggen. Ibland nere vid fötterna, ibland över huvudet. Hela tiden upp och ner. Med jämna mellanrum tar de fram en bräda och jämnar ut den grå massan. Arbetet görs i djup koncentration, ingen rör en min utan alla är helt fokuserade på arbetet.

– Vi måste skynda oss så vi blir klara i tid. Hinner vi inte måste allt arbete göras om. Vi kan inte ta rast hur som helst utan måste anpassa oss helt och hållet till primertiden, säger grovarbetaren Torbjörn Claesson, 31 år, från Anderstorp.

Tätt efter väggsputsarna kommer formbyggarna från Peab. De ställer ut stämptorn i tillrinningstunneln och arbetet med att lyfta upp de första balkarna på tornen är på gång. Sedan fattas bara regler och formplyfa innan det är dags för armering och senare betong. Själva gjutningen är komplicerad på så vis att det inte går att komma ner med någon tombolabil eller betongpump i de trånga tunnarna. Därför dras det i stället en slang på cirka 100 meter som får leda betongen ner till bygget. Urban Löfqvist är en av snickarna som bygger form.

– Nu är det betydligt lättare att jobba. Skiten är borta och väggarna nya. Det var värre i början, men vi måste fortfarande vara extra noga med hygien innan vi äter mat. Det går inte ens att lägga in snus hur som helst.

Han är den ende som blivit sjuk hittills. – i illamående. Om det beror på jobbet på reningsverket eller något annat vet han inte.

– Det gäller att vara försiktig för annars är det nog lätt att bli dålig.

Förutom att de sköter sin personliga hygien extra noga så tvättas även kläderna mer än vanligt. Stanken sätter sig snabbt i snickarbyxor. Att åka till och hem från jobbet i arbetskläder är inte aktuellt.

För Peab:s platschef Gunno Johansson är livet lite enklare. Han kan när som helst ta tunneln upp och ut i friska luften – precis utanför reningsverket. Där – två meter från byggbodarna – går Värmdöleden, en av Stockholms största infartsleder. Och precis som vanligt ligger ett grådassigt avgasdis från vägen som ett täcke kring bodarna. Just här är luften verkligen skitdålig. ●

FAKTA HENRIKSDALS RENINGSVERK

Vad bygger de: Renoverar delar av reningsverket i Henriksdal i Stockholm.

Vilka bygger: Peab och några underentreprenörer.

Hur många: Fem man från Peab och ytterligare cirka tio personer.

Lön: På Peab har de drygt 170 kr i timmen plus bergtillägg och två timmar arbetstidsförkortning per vecka.

De två brödraparen Mirec och Adam Ziarkowski och André och Leon Zobolewski från Gränna jobbar snabbt och effektivt. Det nya betonglagret – som putsas på – lyckas temporärt tränga bort avloppslukten.

FAKTA SKITEN I SIFFROR

1 600 personer bor i bostäderna som ligger på berget ovanpå reningsverket. I folkmun kallas bostadsområdet för dasslocket.

24 timmar tar det för avloppsvattnet att passera reningsverket.

7 - k riskerar den bli som dricker vattnet när det släpps ut efter rening. Det är alltså inte helt rent utan håller ungefär samma kvalitet som vattnet vid en strand med många gäss.

241 000 kubik per dygn renas i genomsnitt på reningsverket.

700 000 stockholmare bidrar med sin avföring.

1 000 hushåll i Hammarby Sjöstad använder biogas från reningsverket i sina gasspisar.

30 bussar i Stockholm drivs i dag med biogas från Henriksdal. På sikt ska det bli 120.

32 ton skräp per vecka fastnar i det första gallret till reningsverket. (Gäller det i Henriksdal och Bromma) Det handlar mycket om de tre t: na - tamponger, trosskydd och tops.

5 udda saker som hittats: plånböcker, pengar, underkläder, leksaker och mobiler.

1 extremt udda sak som hittats 1: en kanot i en av avloppstunnlarna. Oklart hur den hamnat där, men helt säkert inte via en toalettstol.

1 extremt udda sak som hittats 2: ett lik var första tanken vid ett fynd i en avloppstunnel, men det visade sig senare vara en skyltdocka.

Spikat fakirmöte

Byggarbete inspirerar till odödliga talesätt

Det finns ordspråk och talesätt som är flera tusen år gamla. En hel del har anknytning till byggjobb. De två klassikerna ”spiken i kistan” och ”koka soppa på en spik” är bara toppen på ett isberg.

TEXT CENNETH NIKLASSON ILLUSTRATION NINNI OLJEMARK

Den äldsta samlingen av ordspråk är ordspråksboken i Bibeln. Där finns det mängder av ordspråk som samlades in mellan år 400 och 800 före Kristus födelse. På den tiden fanns det mängder av ordspråk i Främre Orienten och ordspråksboken är till stor del en sammanställning av dessa. Många används inte i dag till vardags, men det finns vissa undantag, som ”Den som gräver en grop åt andra, han faller själv däri”.

Det finns naturligtvis flera anledningar till att just det används ännu. Det är kort, enkelt att komma ihåg och har ett tydligt budskap. En motsvarighet för ett talesätt som rör byggbranschen är ”Det gäller att smida medan järnet är varmt”.

Precis som allt annat så utvecklas även talesätt, från att vara lite högrävande och djupsinniga till att vara mer lättsamma och humoristiska.

Två exempel där som rör byggvärlden är Buddhas ”Borrare formar brunnar, bågmakare formar pilar, snickare formar trä

och den vise formar sig själv” och det lite mer moderna ”Why spik when you can skruv”.

Ordspråk är vanligt i alla delar av världen och ofta ser de likadana ut, men med en viss anpassning till närområdet. Här hemma ska vi som bekant inte köpa grisen i säcken, medan det i Kamerun handlar om en sköldpadda. Och det svenska ordspråket ”Här ligger en hund begraven” blir på engelska ”I smell a rat”. Precis som tennisspelare – som efter en missad boll gärna skyller på racketen med en lång blick – finns det säkert byggnadsarbetare som gnäller på sina verktyg. I England har detta uppmärksamats genom ordspråket ”En dålig arbetare skyller på sitt verktyg”.

När det gäller ordspråk och talesätt som rör byggbranschen handlar det ofta om spikar. Allt från ”Han sådde nubben i hopp om att omsider skörda spik” till Alexandre Dumas d.y:s citat ”Diskutera aldrig. Man omvänder ingen. Åsikter är som spikar: ju mera man hamrar på dem, desto hårdare sitter de”. Detta får bli slutpunkten i denna text då man inte kan hänga allt på en spik. ●

ALLA TIDERS BEVINGADE BYGGORD:

” Du har slagit huvudet på spiken.

” Spiken i kistan.

” Fakirernas fackförbund har spikat nästa årsmöte.

” Man kan inte hänga allt på en spik.

” Koka soppa på en spik.

” En ny kärlek avlöser en gammal lika självklart som man slår en ny spik i väggen i stället för en annan.

Marcus Tullius Cicero

” Han sådde nubb i hopp om att omsider skörda spik.

” Diskutera aldrig. Man omvänder ingen. Åsikter är som spikar: ju mera man hamrar på dem, desto hårdare sitter de.

Alexandre Dumas d.y.

” Borrare formar brunnar, bågmakare formar pilar, snickare formar trä och den vise formar sig själv.

Buddha

” Rom byggdes inte på en dag.

” Blind snickare hämtade yxa och såg.

” Det Gud har sammanfogat behöver snickaren inte limma.

” En snickare som hade svårt att montera ett Ikea-skåp: inför Gud och Ikea är vi alla lika.

Bo Bergman, författare

” Snickarens dörr är lös.

Ordspråk från Egypten

” Inte nog med att det inte finns någon Gud, försök få tag i en rörmokare i slutet av veckan.

Woody Allen

” Jag berättade sanningen för min fru. Jag berättade att jag brukade gå till en psykiater. Då berättade hon för mig att hon brukade gå till en psykiater, två rörmokare och en bartender.

Rodney Dangerfield

” Folk som både muttrar och skruvar på sig är ur gängorna.

” Den som vill utföra ett perfekt arbete måste först vässa sina verktyg.

” För Gud och plåtslagaren är ingenting omöjligt.

” Den största skillnaden mellan människan och fåglarna är att fåglar kan bygga hus och ändå inte fördärva landskapet.

” Den som är rädd för gnistor, blir en dålig smed.

Svenskt ordspråk

” Den som tycker det går för långsamt med husbygget ska inkvartera sig hos arkitekten.

Jan de Mulder

” Använd inte yxan för att jaga bort en fluga från pannan på din vän.

Kinesiskt ordspråk

” Vi formar våra byggnader, därefter formar de oss.

” En arkitekt är en sorts matematiker som envist hänger fast vid tanken att han egentligen är konstnär.

Carl Hammarén

” Bygg ej större hus än du förmår lägga tak på.

” Så ska en slipsten dras.

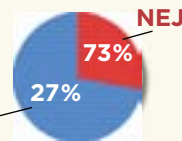
FAKTA OM PRAT

Ordspråket ser hela tiden likadant ut. I en oförändrad form läggs ordspråket in när man pratar. Det handlar alltså om att citera rakt av. Alla avvikelser är felaktiga.

Talesätt är däremot formbara och kan anpassas grammatiskt till den mening de tillhör just för stunden. Det går bra att ändra tempus och lägga till namn.

Ordstäv kan inte böjas. Man kan säga att de bygger på ett citat som sedan följs av en kort förklaring. Inte sällan är de lite humoristiska. Typ - Nu är det jul igen, sa han som låg under tåget. Citat är bevingade ord som någon - ofta känd - person har uttryckt. Ett exempel: "Jag kom, jag såg, jag segrade". (Julius Caesar)

annons ejendals

Toppbetyg till a-kassan

- men missnöje med fack och arbetsförmedling i ny undersökning

Utan jobb /

Byggnads a-kassa får bra betyg av de arbetslösa. Fler än åtta av tio tycker att de fått det stöd de hoppats på av a-kassan. Däremot hade var tredje arbetslös väntat sig mer stöd från arbetsförmedlingen.

Nio av tio som fick a-kassa i juli, i Blekinge, Södermanland och Jämtland, tycker att de blivit bra eller mycket bra bemötta av Byggnads a-kassa. Och nästan lika många tycker att de fått det stöd de förväntat sig av a-kassan under sin arbetslöshet.

"De är super! Tar sig tid, lyssnar och vill hjälpa till." Det skriver en av dem som svarat.

- Det är ett bra betyg, säger Sten-Åke Thorén (bilden), chef för Byggnads a-kassa.

KENNETH PETTERSON

KRITISKA RÖSTER

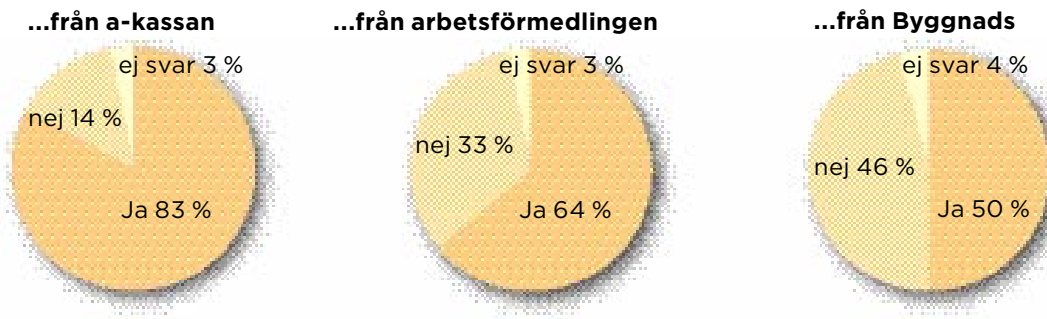
Men det finns också kritiska röster bland de 191 personer som besvarade en enkätundersökning som Byggnadsarbetaren genomförde i augusti. Mest om att det är byråkratiskt, mycket papper och kontroller.

Facket och arbetsförmedlingen får sämre betyg än a-kassan. Bara hälften av de svarande tycker att Byggnads givit det stöd de förväntat sig.

Av dem som kommenterat stödet från Byggnads är det flera som skriver att de inte fått något stöd alls. Men flera skriver också att de är osäkra på vilken form av stöd de skulle vilja ha.

Var tredje svarande har inte fått det stöd de förväntat sig från arbetsförmedlingen. Här är kritiken mer detaljerad. Många

BYGGNADSARBETARENS FRÅGA HAR DU FÅTT DET STÖD DU FÖRVÄNTAT DIG?

konstaterar att de inte fått någon hjälp alls att hitta jobb.

KRITIK MOT INTERNET

Flera kritiserar att de hänvisas till att söka jobb via Internet, en nyordning som framför allt äldre arbetslösa har svårt att acceptera.

Enkäten ger inget svar på om

a-kassan eller arbetsförmedlingen är sämre eller bättre i något av de tre länen. Betygen är i stort sett samstämmiga, när det gäller arbetsförmedlingen nästan identiska. Byggnadsarbetarens enkät sändes i början av augusti ut till alla som fick ersättning från Byggnads a-kassa i juli, 369 personer, i Blekinge,

Södermanland och Jämtland. 191 personer, 51,8 procent, hade svarat den 31 augusti och det är de svaren som har bearbetats. Syftet med Byggnadsarbetarens undersökning var att låta de arbetslösa beskriva sin egen syn på arbetslösheten.

I KORTHET**Peab startar säkerhetsföretag**

Ekobrott/ Ett eget säkerhetsföretag ska hjälpa Peab att undvika oseriösa underentreprenörer.

- Vi är precis i starten och det nya bolaget kommer att ta mer form under den närmaste månaden, berättar Pontus Hofte, operativ chef på ett nytt dotterbolag i Peab.

Bolaget ska sälja säkerhetstjänster, som personsäkerhet, verksamhets säkerhet och krishantering. Peabs koncernsäkerhetschef, Per Flink, som anställdes för två år sedan, bekräftar att en tanke bakom det nya bolaget är att Peab ska kunna få kvalificerad hjälp med säkerhetsfrågor, som till exempel att granska underentreprenörer.

Både Per Flink och Pontus Hofte kommer från jobb inom polisen.

Facklig kassör betalar spritnota

Revisionsbyrå utreder Byggettans midsommarfirande

Nässlingen /

Byggettans kassör har personligen betalat notan för alkohol på 8 207 kronor för midsommarfirandet på Byggettans skärgårdsö Nässlingen.

Det saknas ordentliga regler för representation och sådana ska nu tas fram.

Sedan flera år har personer från Byggettans bolag Vimpeln, med hjälp av familjemedlemmar, vid midsommarfirandet hjälpt till med att leda lekar, städa, ta in hamnavgifter med mera.

I samband med det har de fått gratis mat, dryck och logi. Det här året gick notan för vin, öl och sprit på 8 207 kronor. Den omfattade tio personer och fyra dagar och de som ingick var Byggettans ordförande, Torgny Johansson, Byggettans kassör Rolf Andersson, familjemedlemmar till dem och ett par musikanter.

INTERNREPRESENTATION

Det skulle ha bokförts som internrepresentation, men när fallet uppmärksammats och efter att man förstått att det kan ifrågasättas, betalas notan privat.

- Jag har nu betalat, sa Rolf Andersson vid en presskonferens den 18 september.

Han sa att han kanske senare delar på notan med Torgny Johansson. I Vimpeln är Rolf Andersson ordförande och Torgny

Byggettans ö Nässlingen i Stockholms skärgård inköptes 1945 av snickarnas fackförening.

Johansson ledamot. Rolf Andersson berättade att också logi för vissa anhöriga var betalt.

MISSTÄNKT FÖRSKINGRING

Midsommarfirandet lyftes fram i samband med en upptäckt av misstänkt förskingring på Nässlingen.

Byggettan har anlitat revisionsbyrån KPMG, som ska utreda förskingringsmisstankar, där varor för 50 000-60 000 kronor misstänks ha försvunnit.

En tidigare anställd är misstänkt och om KPMG kommer fram till att det varit några oegentligheter, ska Byggettans styrelse ta ställning till om det ska polisanmälas. Också midsommarfirandet kommer att utredas av revisionsbyrån,

- Har vi gjort något fel så ska KPMG ta fram det. Alla stenar ska vändas. Det som har hänt skadar förtroendet för Byggettans som facklig organisation

och vi får inte uppträda så att vi skadar organisationen. Vi borde haft klara, skrivna regler om bland annat alkohol och boende, sa Torgny Johansson.

Han meddelade också att regler för hur man ska hantera alkohol och representation ska tas fram. Han betecknar det som ren klantighet att de inte tas fram förrän nu.

MEDLEMSTRYCK

Enligt Torgny Johansson finns ett medlemstryck på att midsommarfirandet ska fortsätta som tidigare.

Men KPMG:s utredning får visa vad som varit rätt och fel. Sedan får man se hur den ideella verksamheten kan regleras.

Man ska också se över arbetsordning och regler så att det finns ordentliga beslut om till exempel ideellt arbete i anslutning till midsommarfirandet.

MARGITE FRANSSON

altsom

Taklucka var mineralull - platschef dömdes till böter

Domstol/

En platschef har dömts till dagsböter på 24 000 kronor efter en olycka. En plåtslagare skadades då han föll tre meter. Han klev på mineralull som var det enda som täckte ett hål för en vindlucka.

Platschefen, som dömdes för arbetsmiljöbrott, var också samordningsansvarig på det aktuella bygget i Örebro i mars 2005. Tingsrätten i Örebro menar att

det ytterst var hans ansvar att se till att skyddet fanns på plats.

En vind hade byggts på den aktuella arbetsplatsen. En vindlucka hade då tagits upp, men inte täckts. Men någon på arbetsplatsen täckte med mineralull, förmodligen för att förhindra drag.

Plåtslagaren hade tillfälligt klättrat ner på vinden från sitt arbete utanpå huset. Han uppmärksammade inte den bristfälliga täckningen av hålet, utan

trampade igenom.

Det finns omfattande regler för hur man ska hindra fallolyckor. Enligt föreskriften om byggnads- och anläggningsarbete ska öppningar och hål i bjälklag, tak eller liknande där det är risk för att man ska störta eller trampa igenom, utan dröjsmål förses med skyddsräcke eller skyddstäckning. Det ska också ha en betryggande bärlighet och dessutom vara ordentligt utmärkt.

MARGITE FRANSSON

Hitresta byggnadsarbetare från Kina förvandlar Hotell Älvkarlen söder om Gävle till ett kinesiskt center.

Nytt stopp mot skandalbygge

Arbetsmiljö/

Kinesiska byggnadsarbetare utsätts igen för stora fallrisker när de bygger om hotell Älvkarlen. Arbetsmiljöverket har nu på nytt stoppat bygget och lagt ett vitesföreläggande.

Hotell Älvkarlen vid E4 byggs om till ett handelscenter för kontakter mellan kinesiskt och europeiskt näringsliv. Projektet, som utförs med kinesiska arbetsmetoder och arbetskraft från Kina, har vid upprepade tillfällen kritiserats hårt av arbetsmiljöverket.

Nu har nya brister i arbetsmiljön lett till ett omedelbart förbud mot arbete på en bärande betongkonstruktion.

– De arbetar med armering och formning fyra till fem meter upp helt utan fallskydd. De hänger i armering och balanserar på smala formar, säger arbetsmiljö-

inspektör Lars Nordström.

Han har tidigare gjort tolv olika anmärkningar mot arbetsmiljön, en del av dem vid upprepade tillfällen. Han har också lagt ett förbud mot en hiss, med ett vitesföreläggande på 100 000 kronor.

– Ändå tar jag bara grova saker, säger Lars Nordström, som redan på eftermiddagen, efter det att han förbjudit takarbete utan fallskydd, kunde konstatera att man bröt mot förbudet på arbetsplatsen.

Brott mot förbudet att arbeta på taket utan fallskydd är belagt med ett vite på 300 000 kronor.

– Vi kommer att driva båda de här vitesföreläggandena till tingsrätten, säger Lars Nordström, som anser att det nu är nödvändigt att öka trycket mot projektet för att förhindra att allvarliga olyckor inträffar.

INGEMAR DAHLKVIST

Nordea

TJB
försäljning

TL konsult

Valresultat oroar Jobbare mot rasism

Främlingsfientlighet/

Sverigedemokraterna gick starkt framåt i valet. I riksdagsvalet fick partiet nära tre procent.

– Det är chockrande. Jag trodde inte att de skulle nå upp i dessa tal på långa vägar, säger Tord Persson (bilden), socialdemokrat och ordförande för Byggnads i Lund, och aktiv i "Jobbare mot rasism".

Sverigedemokraternas starkaste fästen finns i Skåne. I landstinget region Skåne fick partiet tio mandat och i Landskrona fick partiet 22,3 procent av rösterna i kommunalvalet.

Tord Persson är förvånad över att siffrorna blev så höga även om han trodde att partiet skulle öka.

– Att Sverigedemokraterna har gått framåt på det här sättet är

förstås ett kapitalt misslyckande, men ingen vet hur det hade varit om vi inte hade gjort något.

"Jobbare mot rasism" inriktas särskilt på att sprida information i Skåne, eftersom det där finns flera missnöjespartier med olika grad av rasistiska och främlingsfientliga inslag.

Det är ett samarbete mellan Byggnads, Seko, Livs, Socialdemokraterna samt Landskrona arbetarekommun.

Tord Persson tycker nu att man måste analysera var Sverigedemokraterna gått framåt och varför. Enligt den information han har, har det gällt villaområden, men också områden där det finns många invandrare.

– Kanske måste vi ta diskussionen på ett annat sätt i fortsättningen, säger han.

Sverigedemokraterna bildades 1988 och är ett uttalat nationalistiskt parti, som starkt vill begränsa invandringen.

MARGITE FRANSSON

AD avgör lönetvist för skyddsombud

Tvist/ Två skyddsombud nekades ersättning för fackligt arbete. Nu stämmer Byggnads Skanska till arbetsdomstolen (AD) för brott mot förtroendemannalagen.

I april 2005 hölls träff för fackliga förtroendemän. På programmet stod att man skulle tala dels om avtalsrörelsen, dels om "vårt gemensamma arbetsmiljöansvar", samt "vår fackliga organisation" och "motioner".

Skyddsombud hos andra arbetsgivare fick ledigt med full betalning från sina arbetsgivare. Men de båda anläggningsarbetarna på Skanska Väg, Jan Gunnarsson och Roger Bengtsson, fick beskedet: ingen ersättning.

Enligt Byggnads borde Skanska, i enlighet med förtroendemannalagen, ha underlättat för anläggningsarbetarna att delta i det fackliga arbetet i sina roller som skyddsombud.

Byggnads menar att man i god tid informerade Skanska om planeringsträffen, för att undvika störningar i produktionen. Av-

delningen i Helsingborg hade också tillmötesgått önskemålen från bolaget om att korta ner tidsåtgången för planeringsmötet.

Skanska hävdar att två av punkterna som skulle behandlas på träffen, inte var fackligt arbete som berörde företaget, utan interna fackliga frågor. Därför var skyddsombuden inte berättigade till betald ledighet.

När det gällde punkten "vårt gemensamma arbetsmiljöansvar", menar arbetsgivaren att skyddsombuden tidigare hade genomgått en liknande utbildning. Skanska ansåg också att störning av produktionen skulle uppkomma om båda lämnade sin arbetsplats.

Men Byggnads hävdar alltså att företaget i mycket god tid fått information om träffen, och yrkar att Skanska ska ge 8 000 kronor vardera i skadestånd till Jan Gunnarsson och Roger Bengtsson, samt 20 000 till Byggnads för brott mot förtroendemannalagen.

NINA CHRISTENSEN

helpman

annons

I KORTHET

NCC anställer fler invandrare

Mångfald/ NCC behöver anställa fler byggnadsarbetare och siktar nu in sig på människor med invandrarbakgrund.

Därför startar NCC ett projekt med en utbildning i Malmö.

– Vi behöver attrahera personer som traditionellt inte har sökt sig till vår bransch och visa dem att byggbranschen kan erbjuda bra arbeten. Den mångkulturella befolkningen i Malmö är dessutom vår kundkrets, säger Lars Tengvall, projektledare på NCC Construction AB.

Förutom NCC deltar Malmö stad, länsarbetsnämnden, Stadsfastigheter, gatukontoret och Mölledalsgymnasiet.

De som kommer att delta i utbildningen är arbetslösa med invandrarbakgrund i 20-30-årsåldern. Totalt kommer 40 personer att delta i utbildningen. 13-14 av dem kommer NCC att anställa och övriga, räknar

man med, har en utbildning så att de kan få arbete inom andra företag.

Fallrisk stoppade tre byggen i Åre

Arbetsmiljö/ Flera fallolyckor på kort tid hade fått arbetsmiljöinspektionen att agera.

Två småhusbyggen med privata byggherrar stoppades i mitten av september i Åre. Veckan dessförinnan stoppades ett bygge. Stora brister i fallskydd vid takarbete fick arbetsmiljöinspektör Ingemar Norlén att stoppa jobben.

– I samtliga fall har det pågått takarbete utan tillräckligt fallskydd. I ett fall fanns det inget fallskydd alls, berättar Ingemar Norlén.

Byggnadsavdelning i Jämtland har pekat på brister i arbetsmiljön i den pågående byggruschen i Åre-trakten. Minst två fallolyckor har inträffat sedan sommaren.

Arbesko

Academic
work

Byggnads försäkr. avd

I KORTHET

Kyrkobygge sätts i blockad

Kollektivavtal/ Ett kyrkobygge i centrala Malmö har försatts i blockad av Byggnads. Det polska företaget Wronski Spólka Jawna har i Malmö vägrat att teckna kollektivavtal.

En medlare har varit inkopplad, men företaget har sagt att de inte vill förhandla.

- Genom blockaden vill vi tvinga företaget att komma till förhandlingsbordet. De måste respektera att svenska avtal gäller här, säger Lars Lindström på Byggnads i Malmö.

Man överväger också att begära sympatiåtgärder.

Byggnads har sett stora brister i arbetsmiljön och har larmat arbetsmiljöverket, som stoppat delar av bygget.

- Ställningarna var dåliga. På vissa delar fanns inget fallskydd alls, säger Per Blomquist, arbetsmiljöverket.

På ett ställe var arbetarna sex till åtta meter upp och jobbade utan skydd mot fall.

Inget åtal för dödsolycka

Åklagare/ Ingen åtalas för olyckan i Umeå i somras, då en 32-årig byggnadsarbetare omkom. Mannen föll sju meter och landade på ett betonggolv.

- Vi har förhört alla, och det finns inga vittnesmål. Jag kan inte styrka att arbetsmiljöbrott eller något annat brott har begåtts, säger åklagaren Kjell Jannesson i Umeå.

Han säger att man känner till vilka som befunnit sig i arbetsområdet. Alla har förhörts men ingen av dem har sett vem som flyttade på den lucka som täckte hålet, där 32-åringen föll. Dagen innan olyckan, vid skyddsronen, var öppningen täckt av en lucka.

- rbetsgivaren har inte varit oaktasam i sin hantering och bett arbetarna utföra något arbete som givit anledning att flytta på luckan. Jag kan inte heller se att någon arbetstygare varit vållande, säger Kjell Jannesson. Utredningen visar också att luckornas konstruktion följer praxis i branschen.

- Med största sannolikhet blir det inte något åtal. Jag tror inte att det sista förhörtet kan ge oss ny information, säger Kjell Jannesson.

32-åringen höll på att bygga ett täcklacksmålteri på Volvo Umeverken. När olyckan inträffade, arbetade han på ett våningsplan sju meter upp i luften. Sedan han klivit ur saxliften, som han jobbat på, trampade han igenom en öppning i valvet.

Avtal klart med letter i Uppsala

Medling/ Det blir ingen blockad mot två arbetsplatser i Uppsala och Öregrund. Den 18 september tecknades kollektivavtal för anställda i Upteka, ett litauiskt bemanningsföretag som anlitas av byggaren Hoffman House. Avtalet är ett hängavtal på Byggnads bemanningsavtal och det innebär att arbetarna får en lön som överensstämmer med kollektivavtalets regler. Lönen sätts på respektive arbetsplats.

- Äntligen får de anställda i företaget arbeta och konkurrera på lika villkor som svenska arbetare och de får tillgodoräkna sig svenska förmåner, exempelvis när det gäller försäkringsvillkor, säger Hasse Olsson, ordförande för Byggnads Uppland.

Kartellrättegång mot storbyggare

Domstol/ Nio byggföretag krävs på sammanlagt 1,2 miljarder kronor i det största kartellmålet i Sverige. Asfaltskartellen avslöjades redan 2001. Efter tips från tidigare anställda gjorde konkurrensverket så kallade gryningsräder hos företagen. Dessa misstänks ha gjort upp om priser och fördelat uppdragen hos stat och kommuner mellan sig. Företag som avstod från jobb i kartellsamarbetet, ersattes bland annat via luftfakturer.

Fyra bolag, som var drivande, krävs på stora belopp: Skanska 557 miljoner, NCC 382 miljoner, Vägverket 129 miljoner och Peab på 37 miljoner kronor.

KLENA SÅGAR BÄST FÖR STARKA ARMAR

Tre bågfilar av miniformat slåss om vinnartiteln. En stupar på att den har för bra handtag. ”När man är så här stark är det lätt att man får med för mycket muskelkraft i sågningen, så att bladet viker av”, säger Kalevi Mäkinen och spänner biceps.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST

FOTO ANDERS LINDH

OCH KENNETH PETTERSON

Bachos modell 228, med ett klassiskt rakt träskaft, vinner. Det konstaterar Kalevi Mäkinen, Guy Holmgren och Ingemar Ohlsson, vvs-montörer på Nils B Nilsson, ett NVS-ägt rörföretag i Stockholm, när de testat minibågfilarna i en vecka.

Nja, riktigt eniga är de inte. Ingemar Ohlsson vill ha Ironsides svartgula skönhet som vinnare. Men Kalevi Mäkinen tror, lite retsamt, att det mest beror på bristande muskelstyrka.

Ironsides ergonomiskt utformade handtag gör att det är lätt att ta i för mycket. Då viker sig bladet och det är svårt att få ett rakt och fint snitt. Detsamma gäller för den dyraste filen i testet, Bacho 268, med ergonomiskt utformat plasthandtag som får sänkt betyg både för sladdrighet och problem med åtkomligheten i trånga utrymmen.

– Bachon med träskaft har rätt harmoni, den blir inte så sladdrig som de med ergonomiskt handtag, säger Kalevi.

Guy Holmgren talar sig varm för PUK, den till utseendet enklaste av bågfilarna.

”Man går inte ut på ett jobb utan minibågfilen”, säger Kalevi Mäkinen som arbetar mycket i trånga utrymmen.

	BACHO 228	IRONSIDE	PUK	BACHO 268
Pris (inkl moms)	89:-	90:-	87:50	177:50
Skärpa	4,5	3,5	4,5	4
Bladbyte	4,5	4	4	3,5
Grepp	4	4,5	4,5	3,5
Åtkomlighet	4	4	3,5	2,5
Helhetsintryck	4,5	4,5	3,5	3
Kommentar	"Bra såg" "Handtaget gör att man inte kan trycka på för mycket, så att bladet viker"	"Bäst handtag, men med risk för att såga snett" 	"Överraskande bra för att vara utan spännskruv" "Bäst med bakvänt blad"	"För bra handtag, man blir för stark och sågar snett" "Vinglig"
Betyg				

– Man kan vända bladet och såga mot sig. Det är bra i trånga utrymmen och det är ju där man använder de här, säger han.

Alla tre i toppen är bra, det är de överens om i testpatrullen. Men på lite olika sätt. Ironside har bekvämt handtag och bra form som ger åtkomlighet. Vinkeln på PUK-filens handtag är perfekt för kapning med bakvänt blad. Och Bacho-klassikerns harmoni är något som inte bara Kalevi uppskattar.

– Men den är lite sämre när det gäller åtkomlighet, säger han och visar hur filens framkant farit illa av att stöta emot betong och rör.

Testpatrullen från Nils B Nilssons rörfirma: Kalevi Mäkinen (i förgrunden), Guy Holmgren och Ingemar Ohlsson (inte med på bild) renoverar på Blasieholmen i Stockholm.

Minibågfilarna ser mest ut som sådana där ofarliga verktyg som man lägger i trearingens leksakslåda.

Men skenet bedrar. De är vassa, smidiga och flitigt använda av proffsen, mest i kopparrör som sitter på plats och framför allt på rot-jobb.

– Man går aldrig ut utan en sådan här i lådan, säger Kalevi.

Men de använder dem sällan vid bänkjobb. Kanske om de ska kapa i gängor, då blir det tunna bladet en fördel när det är viktigt med ett rent snitt, utan grader.

Om det råder en viss oenighet om vinnare så är enigheten desto större när det gäller förlorare. Tre stycken minibågfilarna åker i sop-tunnan direkt.

Det är ETC Tools mer hobbybetonade fil Mini som är billig på alla sätt, enligt Kalevi.

ETC TOOLS JUNIOR	BACHO 208	STANLEY MINIS	ETC TOOLS MINI
29:-	126:25	120:-	45:-
3	2	2	2
3,5	3,5	3,5	2
2	1,5	1	2
2,5	3	2	2
2	1	1	1,5
”Bra med bakvänt blad” ”Går ej att spänna bladet”	”Inget att ha” ”Kort sågsträcka”	”Bladet som sticker ut är oanvändbart”	”Fel vinkel på grepp” ”Billig på allt” BILLIG

Den är till och med sämre än den ännu billigare ETC-filen Junior. Junior har en förmildrande omständighet, det går att vända bladet baklänges, precis som på PUK-filen.

De andra två förlorarna är de rätt dyra Bacho 208 och Stanley minis, specialmodeller för trånga utrymmen, utrustade med vanliga bågfilmsblad. De är helt onödiga, anser testpatrullen.

– Bladen är för grova. Man får inte tillräcklig kraft för att kapa något med dem, säger Guy.

Han håller upp den Stanley-fil han testat. Bladet som sticker ut framför den lilla bågen är vikt, inte en utan två gånger.

– Helt värdelös, säger han.

– Och så blir det för kort sågsträcka i bågen. Släng skiten, fyller Kaleivi på sågningen av de två bågfilarna som ingen i testpatrullen vill ha med i verktyglådan. ●

”Bladen är för grova. Man får inte tillräcklig kraft för att kapa något med dem.”

FAKTA SÅ HÄR GJORDE VI

Vi köpte åtta modeller av minibågfilarna i fackhandeln. Urvalet gjordes efter samråd med vvs-montörer och fackhandeln. Vi gör inte anspråk på att ha testat alla märken.

Prisuppgifterna är inköpspriser.

Tre vvs-montörer på en byggarbetsplats i Stockholm har använt minibågfilarna i sitt normala arbete under en vecka.

De har betygssatt enligt kriterier som redaktionen satt efter samråd med vvs-montörerna.

I slutbetyget, som redaktionen satt, är testpatrullens betyg sammanvägt med pris och kommentarer.

Skärmen stoppar dammet

● **Rolf Sjölander har uppfunnit en skärmvägg som sätts upp på några sekunder och skyddar mot damm.**

Skärmväggen består av två delar, en armerad duk och en stolpe. Stolpen innehåller en teleskopdel som fälls ut. Den armerade duken spänns ut med hjälp av stolpen, mellan golv och tak.

Uppe vid taket behövs ingen tejp. Skärmväggen trycks mot taket, den övre delen består av skumgummi. Det blir inga märken efter demontering.

Längs med golvet läggs en regel löst på den hängande skärmväggen. Sidorna tejpas fast i väggarna på samma sätt som man gör med byggplast. Man kan också tejpas ihop flera skärmar med varandra och bygga in sig i en dammzon.

Det finns två bredder, 220 cm och 270 cm. Och det finns två höjder, 200-360 cm, och 170-260 cm.

– När man sätter upp byggplast måste man klättra. Det slipper man här. Det går mycket snabbt att sätta upp skärmväggen, och man kan lätt göra en fyrkant runt sig med hjälp av flera skärmar, säger Rolf Sjölander.

Tre skärmväggar, det vill säga sex meters avskärmning, är lätt att bära med sig. Utrustningen för sex meters skärmvägg, väger cirka sex kilo, inklusive stolpar och allt.

Rolf Sjölander är snickare och jobbar med byggservice, på HF AB i Helsingborg.

– Jag är uppfinnarjocke på jobbet och hittar på lösningar när mina arbetskamrater behöver hjälp. Damm är ett stort problem där jag arbetar, eftersom vi reparerar och renoverar medan alla möbler är kvar i lägenheterna, säger Rolf Sjölander.

Skärmen säljs sedan några år av Leif Arvidsson AB i Mullsjö, som säljer byggvaror via sina egna butiker samt postorder. Rolf Sjölander har ett avtal om roy-

MAGNUS TORLE

Här behövs inte någon byggplast. Rolf Sjölanders skärmvägg spänns ut med teleskopstolpen. Överdelen av skumgummi håller tätt mot taket (lilla bilden).

alty på varje såld byggskärm.

– Jag är nöjd med den här lösningen. Ett hundratal skärmar har sålts bara det senaste halvåret. Det är mest målarfirmor som beställer, men många andra inom byggbranschen skulle kunna ha nytta av den, säger Rolf.

Han kom i kontakt med företaget Leif Arvidsson i Mullsjö på en mäsas, när han för en privat firmas räkning, visade en egen uppfinning, ett upphängnings-

system för kökslådor.

– Jag uppfann systemet, för att man inte skulle behöva måla om köket när man byter ut kökslådor. Det togs fram eftersom det fanns så mycket plastlådor på den tiden, som ofta gick sönder.

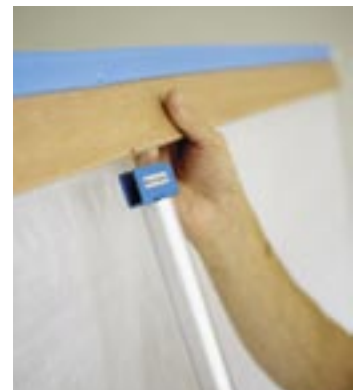
NINA CHRISTENSEN

HAR DU EN BRA GREJ?

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

www.byggnadsarbetaren.se

MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
106 32 Stockholm Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm
tel 08/728 49 00

STOCKHOLM

Skytteholmsvägen 2, Solna
tel 08/734 65 00 fax 08/734 66 60

Bromma-Västerort-Kista-Ekerö-sektionen: medl.möte tis 17 okt, kl 17. Scandic Hotel, T-bana Brommaplan. Avtalsmotioner – Johan Lindholm, förbundsstyrelsen, medverkar. Smörgås och lotteri.

KRISTIANSTAD

Kanalgatan 94
tel 044/12 30 90, fax 044/12 67 56

Kristianstad-Tollarpsektionen: sekt.möte mån 9 okt, kl 18.30.
Plats kontakta avd.

Sankt Olofsektionen: sekt.möte tor 5 okt, kl 19. Medborgarhuset.

MÄLARDALEN

Hemdalsvägen 1, Västerås
tel 021/17 87 00, fax 021/41 04 13

Hallstahammarsektionen: medl.möte mån 9 okt, kl 18.30. Folkets hus.

LULEÅ

Nygatan 3
tel 0920/940 80 fax 0920/ 948 79

Bodensektionen: medl.möte tor 5 okt, kl 18. Rondo, klubbрум A.

UPPLAND

Portalgatan 6A
tel 018/19 45 00, fax 018/19 45 01

Uppsalasektionen: medl.möte mån 23 okt, kl 17. Avd.exp., Portalg 6 A. Avtalsmotioner. (Obs! mötet 9 okt på Polishuset inställt.)

LINKÖPING

Majgatan 2
tel 013/37 44 00 fax 013/12 25 13

Åtvidabergsektionen: sekt.möte ons 18 okt, kl 19. Sekt.lokalen, Torggatan 5.

KALIX

Centrumvägen 33C
tel 0923/147 55 fax 0923/165 88

Kalixsektionen: medl.möte mån 8 okt, kl 18. ABF. Avtal 2007, budgetförslag, avdelningssammanslagning, valet 2006.

Haparandasektionen: medl.möte tor 5 okt, kl 18. Folkets hus.

annons Hultaford

annons Fist

Förr användes papper och penna. I dag görs de flesta illustrationer direkt på datorskärmen. "Allt är hårt styrt i dag. Redan innan den kreativa processen startar tvingas man anpassa sig till en viss yta", säger Henrik Båge.

Grafitti blev grafik

Henrik bytte klotter mot förklarande bilder

Grafittikillen Henrik Båge blev plåtslagare, men fick inte jobb. Nu har han bytt ut plåtsaxen mot pennan och ett liv som illustratör. En dröm är att färdigställa en bok om sportfiske full med illustrationer om flugfiske och fiskar. Ett jobb som kräver både kokt lax och fiskelycka.

TEXT CENNETH NIKLASSON FOTO JONAS BILBERG GRAFIK HENRIK BÅGE

Henrik Båge, 32 år, från Västerås har ritat lika länge som han kunnat greppa en penna. Genom åren har det blivit många blyerts-skisser – inte minst under skoltiden – men även en del grafitti på stan.

– Det har ju hänt och jag måste säga att det är mest kludd på stan nuförtiden. Inga riktigt vackra saker, säger Henrik med en blick och ett leende som säger: ”jag får nog ge mig ut och fixa några snygga”.

Henrik har åkt på en kraftig förkylning. Han har feber, glansiga ögon och rödflam-miga kinder. Han snyter sig innan han fort-

sätter att berätta att han trots intresset och talangen för att måla valde byggprogrammet och en utbildning till plåtslagare efter nian. Beslutet fattades när han var på en information om byggyrket.

– Jag tyckte att det verkade kul. Ville nog helst bara ha ett jobb och pengar. Längre än så tänkte jag nog inte.

Lagom till att plåtslagartutbildningen var klar rasade byggkonjunkturen. Henrik hade flera korta anställningar och trivdes bra. Men en dag när en av hans arbetsgivare sa: ”nu är det ingen idé att du hör av dig på fem år. Marknaden är död” så bestämde sig Henrik för att gå vidare. Verktygslådan åkte in i förrådet till förmån för två år på Västerås Konstskola. Efter det byggde han på med en utbildning till informationsdesigner.

– Jag känner att jag gjort rätt och jag har en oerhörd nytta av mina år på bygget.

Henrik gestikulerar med händer och armar när han förklarar vad som är viktigt för att en illustration ska nå fram till läsaren. Han berättar att det handlar om att förenkla, att skala av och försöka lyfta fram rätt information. En konst som han lärde sig som plåtslagare.

– På en byggarbetsplats går det inte att komma undan. För att klara en arbetsuppgift gäller det att förstå – annars går det åt skogen. Just därför är byggnadsarbetarna duktiga på att rycka ut detaljer i byggprocessen och förklara hur arbetet ska lösas praktiskt. Sedan spelar det ingen roll om helheten är hur komplicerad som helst. Och på samma sätt är det med illustrationer. Det väsentliga ska komma fram så att läsaren förstår.

I dag driver Henrik designbyrån Byrackan tillsammans med kompisen Niclas Enberg. Uppdragen är varierande med allt från jobb för fisketidningar till Rädda Barnen. Oavsett vem som beställer jobbet så finns det en fråga

som är viktigare än alla andra.

– Min första fråga när jag får ett uppdrag är – vilken är målgruppen? Det måste man veta. Ett vanligt misstag bland illustratörer är att de gör beskrivningar som är för svåra att förstå. Om jag med teckningar ska visa hur ett kärnkraftverk fungerar så blir det självklart helt olika illustrationer om jag gör en för små barn eller en grupp kärnkraftsexperter. Att hitta rätt när det gäller målgruppen är viktigast av allt.

Vid sidan om arbete med grafik för bland annat tidningar lägger Henrik en stor del av fritiden på flugfiske. Antingen är han ute och fiskar själv eller så jobbar han med sin egen flugfiskebok. Han har läst allt som finns i litteraturväg för att lyckas som sportfiskare. Men han saknar en bok med riktigt bra illustrationer. Idén till boken fick han när han upptäckte att det bara finns illustrationer på abborrar i fiskeböcker.

– Troligen fick en tecknare en gång i tiden uppdraget att illustrera en fisk. Då blev det en abborre. Sedan utgick nästa illustratör från den teckningen och nästa från den. Därför har det blivit abborrar hela tiden. Att teckna av en fisk med alla invärtas detaljer är ganska komplicerat. Fisken måste kokas försiktigt och sedan plockas alla delar ut innan de ritas av, berättar Henrik.

Målet är att boken ska vara klar om något år. Men då måste fiskelyckan vända. Det saknas nämligen några fotografier på nyfångad färsk fisk – inte minst på en härlig lax. Men det går trögt.

– Jag har inte råd att köpa in bilder. Därför måste jag fånga fisken själv. I sommar har jag gjort ungefär 30 fiskedagar utan att få någon lax. Det är otroligt, men det kommer, det kommer. ●

Illustration för Vestmanlands Läns Tidning.

Daniel Nilssons stylade Jetta ställdes ut på Vallåkraträffen i augusti.

Stylad bil till minne av Daniel

In memoriam/

Byggnadsarbetaren Daniel Nilsson, 21 år, omkom i den svåra olyckan i Helsingborg. Men hans minne lever - nu har vännerna fixat till hans gamla bil, precis som han önskade.

När han fick jobb hade han börjat planera att göra en stylingbil av sin Jetta av årsmodell -91. När han dog tog tre av vännerna på sig att göra bilen klar och ytterligare ett tiotal personer slöt upp.

- Det har känts bra att göra det här. Vi har pratat om Daniel när vi har hållit på, så det har varit en slags bearbetning, säger Christian Carlström, en av hans bästa vänner.

Arbetet tog månader. Bilen blev gul precis som Daniel planerat och den ställdes ut på Vallåkraträffen i augusti, en av Sveriges största bilträffar. På stora scenen överlämnade vännerna bilen till Daniels familj. Hans syster Emma sjöng hans favoritlåt som också spelats in på en minnesskiva.

Frihets- skrapan i siffror

4 skyskrapor planeras på Ground Zero i New York, varav den första kallas Freedom Tower.

541 meter hög kommer Freedom Tower att bli, inklusive den tv-mast som placeras på toppen. På 415 meters höjd kommer det att finnas ett utsiktsplan och ovanpå det, på 417 meter, en glasutbyggnad, vilket precis motsvarar höjden på WTC:s tvillingtorn.

70 våningar får plats totalt, varav det mesta kommer att användas till kontor; 241 548 kvadratmeter för att vara exakt.

805 ton stål fraktas till Ground Zero för att användas till stommen, som börjar uppföras i januari 2007.

8 000 jobb per år i 13 år har man räknat ut att byggnationen av Ground Zero ska ge.

2012 ska samtliga fyra skyskrapor vara färdigbyggda.

Källa: www.renewnyc.com

BÖCKER

Hur man botar en fanatiker

av Amos Oz

Essäer/ **TTTT**

Vackra och välvårdade tankar som ger slutsatsen att varje människa är en halvö. Vi behöver både höra samman och lämnas i fred. Låter flummigt, men är kristallklart hos Oz. På köpet en programförklaring för fred i Mellanöstern. Och lite till. Kort och njutbart. **ID**

Duck City

av Lena Andersson

Roman/ **TTT**

Allt, också sallad, friteras i John von Anderssons matfabrik. Och brorsonen Kalle A, som frossar och tar insulin, jagas av staten i kriget mot fetma. Det finns mycket paralleller. Till slut nästan övertydlig. **ID**

Tandooriälgen

av Zac O'Yeah

Framtidsroman/ **TTT**

Herman Barsk, våldsbenägen folktjänsteman i 20-miljoners-

staden Gautampuri (fd Göteborg) hittar tre marinerade lik på sin favvosylta. Stundtals riktigt kul, däremellan alltför skruvad. **ID**

Brist

av Anna Schulze

Noveller/ **TTT**

I flera av Anna Schulzes elva noveller är huvudpersonernas liv vardag på ytan. Men mitt i vardagsstöket börjar uppbrottet bli oundvik-

ligt, får mamma missfall i det stängda sovrummet, gör det så ont att lyfta armarna att ett kaffekok blir nästan oöverstigligt. Känslorna runt det som sker i det tysta, och behärskningen runt det, förmedlas bitvis så starkt att läsningen blir nästintill plågsam. Ett gott betyg i sammanhanget.

Samtidigt blir några andra historier snudd på tråkiga, då människorna i dem är för otydliga. En lite ojämn debut alltså, men klart läsvärd. **JB**

Ruinen blir fritids för plåtsisar

Lekstuga/

Planen är magnifik. Sölve Kvarns tjocka stenväggar, som stått ruin sedan kvarnen brann efter ett blixtnedslag på 1930-talet, ska få ett nytt liv. Här tänker Ulf Lind, pensionerad plåtföretagare i Sölvesborg, bygga en samlingsplats för pensionerade plåtslagare.

Altan och köksdel ska byggas utanför, åt öster respektive söder. En stor sal, med bar, biljardbord och stor-tv ska erbjuda nöjen i den stora salen.

Allt ska stå klart om ett år. Kostnaden, cirka 1,5 miljoner, kommer från olika bidragsgivare som vill återställa kvarnen.

– Sist jag räknade på det så är vi 29 pensionerade plåtslagare som jobbat i firman, Plåtslagare Lind AB, som fortfarande startade, säger Ulf Lind som själv dragit sig tillbaka och släppt fram sonen i firman.

Planen är magnifik, som sagt. Men det finns tvivlare och kritiker.

Grannarna i villaområdet runt kvarnruinen har ordnat namnsamlingar mot Ulf Lind, som hyr ut bostäder på sina tomter till Sölvesborgs mest svårplacerade innevärdare. Flera säger att de gärna skulle slippa se mer av storslagna planer.

FOTO: INGEMAR DAHLKVIST

I kvarnruinen planerar Ulf Lind en samlingsplats för plåtslagare.

– Det har varit en del problem med olovlig bilkörning och så, säger Ulf Lind, som försäkrar att kvarnprojektet inte ska bli kontroversiellt.

Plåtslagarnas fackliga företrädare i Blekinge är också de lite avvaktande. Många år av konflikter med Plåtslagare Lind om avtal, semesterersättning och skatter har gjort dem misstänksamma.

Den som lever får se, säger de.

INGEMAR DAHLKVIST

Tv-murare bygger på Kuba

Serie/ De kommer från norra England och de har byxor som trillar ner över baken. De är murargänget som skildrats i tre tv-serier, den senaste "Vi ses i Arizona" sändes för något år sedan. Nu är de tillbaka. Den här gången ska de bygga för engelska ambassaden i Havanna. Något så ovanligt som en engelsk tv-serie med arbetare som huvudpersoner, "Vi ses i Havanna" visas på TV2 på lördagar.

Neville (Kevin) Whately

FOTO: RAMON VISTOSO/BBC

FOTO: PRESENS BILD

”Det finns en bondlurksmentalitet i Sverige som inte går över på två generationer. Kommer någon på landsvägen så är det en tattare. Vi hade ju luffare till 1960-talet och i dag får invandrarna i stor utsträckning ikläda sig deras roll.”

Klas Östergren, författare (Ootal)

”Snart måste det komma ett bakslag för allt det ytliga. På 50- och 60-talen hade den intellektuella människan hög status. Man skulle läsa tidningar och följa med i kulturdebatten. Nu springer man på gymet.”

Guðrun Sjöden, modeskapare (ICA kuriren)

”Det finns de som drömmer om att bli kändisar, men det kan vara hemskt jobbigt när man inte är van.”

Anders Eriksson, galenskapare (Land)

RÖRIGT PÅ LASARETTET

Persson var inlagd på lasarettet för prostatabesvär. Inför operationen försökte doktorn muntra upp den gamle mannen en smula.

– Hur står det till med rörledningen i dag då?

– Tack, rätt bra, svarade Persson. Hur står det till med rörmokaren själv då?

Tipsa oss om smått och stort som rör byggande och allt däromkring. Ring eller skriv till a.s@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

Utvandrarkvinnor

Svenska kvinnoöden i Amerika av Ulf Beijbom

Historia/III

I Amerika fick pigorna det bättre än i u-landet Sverige. Ett fåtal gjorde karriär. Men de allra flesta förblev hembiträden i New York, Chicago och Minneapolis. Här passerar hundratals kvinnoöden under 300 år, varvat med utvandrart Statistik och bilder. Inget litterärt mästerverk, men en bra översikt. KP

MATLÅDAN

Tandooristekt karrékotlett med ugnsbakad sötpotatissallad, 4 pers.

- 4 skivor karrékotlett/fläskkotlett
- 2 stora sötpotatisar
- 1 zucchini
- 2 röda paprikor
- 3 krossade vitlöksklyftor
- 2 tsk tandoorikrydda
- 2 tsk grillkrydda
- 1 dl balsamvinäger
- 1 dl flytande kalvfond
- 2 dl rödvin & 2 dl vatten

- 1 Dela skalade sötpotatisar i 3 cm-bitar, dela zucchini och paprika i grova bitar. Lägg i en skål och häll på olivolja och havssalt, baka i ugn i 180 grader ca 40 min.
- 2 Blanda kryddorna och vänd köttet i blandningen. Stek i varm panna en minut på varje sida, salta. För in skivorna i ugnen på samma plåt som sötpotatisen och låt gå med sista 15 minuterna. Koka ihop balsamvinäger, kalvfond, rödvin och vatten till hälften. Salta och peppra.

RECEPT: MICKIE SELANDER FOTO: MATS FOGEMAN

VI ÄR INGA DÅLIGA FÖRLORARE

Valet blev ett svårt nederlag för arbetarrörelsen. En högerorkan har dragit över svensk politik. Jag vill vara sportslig och gratulera segrarna.

Men var valutgången ett nederlag för den svenska välfärdsmodellen? Ja, det tycker nog vi som ansträngt oss för att tränga bakom högerpartiernas fasad.

Valutgången visade att många väljare nöjde sig med att ta del av, och tro på, slagorden på fasaden: fler jobb, bättre sjukvård, mer resurser till skolan, skattesänkningar för dem som tjänar minst och så vidare. Det är förmodligen denna klassiska vänsterretorik som fört högern till makten.

Svenska folket har inte röstat för ett systemskifte.

Ändå är jag övertygad om att moderaterna och de tre borgerliga småpartierna ska försöka sig på att åstadkomma ett sådant under de fyra år som de sannolikt har på sig.

De tar över ett land där ekonomin blomstrar. De ska söka uppfylla en rad dyra löften om lägre skatter och högre offentliga utgifter. Och de kommer att få se en Riksbank som höjer varnande pekfinger för inflation och beslutar om stigande räntor.

När sedan konjunkturen sviker, självförvälad eller utifrån, kommer de gamla högerrecepten fram ur de skrymslen dit de förpassats under den här valrörelsen.

Vi i arbetarrörelsen har anledning att vara självkritiska. Inte dåliga och gnälliga förlorare.

Är vi tillräckligt trovärdiga? Talar vi mest till, och inte med, våra medlemmar? Framstår vi som moderna för de unga?

En sådan debatt behövs också inom Byggnads.

Visst gör vi mycket som är bra. Men det mesta kan göras bättre. Och en del, också viktiga saker, blir inte gjorda alls.

Våra ambitioner är glädjande stora. Medan våra resurser är mindre. Så ska och måste det vara i en kreativ organisation.

En tung uppgift skulle vi vilja slippa: att inkassera en massa miljoner till a-kassan för att fylla igen det hål som de borgerliga bestämt sig för att skapa.

Jag känner också olust över att våra medlemmar ska förvägras att

dra av fack- och a-kasseavgift i deklarationen. Medan våra medlemmars arbetsgivare ska fortsätta att göra avdrag för avgifterna till sina organisationer.

Vad är denna politik annat än gammal klasskamp; gynna de starka, slå på de svaga?

Det är lätt att gräma sig över en förlust, oavsett om den sker i idrott eller i ett allmänt val. Men när den ägt rum enligt spelets regler är det bara att acceptera. Och att med gott humör se fram mot nästa match. ●

”Svenska folket har inte röstat för ett systemskifte. Ändå är jag övertygad om att de ... ska försöka sig på att åstadkomma ett sådant.”

HANS TILLY

förbundsordförande

Telefon 08-728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

... OM GYLLENHAMMAR

● Gamle Volvochefen Pehr G Gyllenhammar säger i en intervju med LO-tidningen att ett av hans livs bästa beslut var att han genomförde förslaget om att ta in de anställda i företagets styrelse. Vad kommer dagens företagsledare att vara stolta över mer än sin egen rikedom?

... OM JOBBFIXERSKAN

● ”Alla får jobb i stället för bidrag inom fem dagar”, lovade Stockholms finansborgarråd Kristina Axén-Olin efter valet. En sådan supermänniska borde bli Ams-chef och fixa jobb åt de 1,5 miljoner svenskar, som enligt högerpropagandan inte har något jobb att gå till.

... OM ATT FLYTTA HEM

● Sveriges Bygginstrumenter har flyttat till Svenskt Näringslivs hus på Storgatan i Stockholm. Det är nog tryggast så. Barn, som kan misstänkas vara olydiga mot storpappan Urban Bäckström, ska inte drälla omkring ute på stan utan hållas inne i herrans tukt och förmaning.

